

KÜRESEL DİYALOG

7.3

1 yılda 17 dilde 4 sayı

Matteo Bortolini,
Riccardo Emilio Chesta,
Andrea Cossu,
Flaminio Squazzoni,
Aliakbar Akbaritabar,
Annalisa Murgia,
Barbara Poggio,
Massimiliano Vaira

İtalyan Sosyolojisi

Küresel Çağın
Sonu mu?

Martin Albrow

Kosova'da
Sömürge Mirasları

Ibrahim Berisha

Aotearoa'dan
Sosyoloji

Steve Matthewman,
Holly Thorpe,
Elizabeth Stanley,
Dylan Taylor,
Robert Webb

Özel Köşeler

- > Ishwar Modi'nin Anısına
- > Türkçe Yayın Ekibini Tanıyalım

BÜLTEN

International
Sociological
Association
isa

CİLT 7 / SAYI 3 / EYLÜL 2017
<http://isa-global-dialogue.net>

KD

Küresel Sosyolojinin Zorluğu

Son on yıldır ISA ile kurduğum ilişki üzerine düşünürken, ulusal olanın sosyolojinin biçim ve içeriği üzerindeki sürekli etkisi beni şaşırtıyor. ISA'da Araştırma Komiteleri, Tematik Gruplar, Çalışma Grupları tarafından en iyi şekilde temsil edilen bir uluslararası sosyolojiye sahibiz. Fakat bunların da sıklıkla ulusal veya bölgesel bir karakteri var. Çoğu sosyoloğun etrafında döndüğü temel birim küreselden ziyade ulusaldır. *Küreselin sosyolojisi* mevcut, fakat küresel bir toplulukla *küresel sosyoloji*, bu dijital çağda bile, başarması çok daha güç bir şeydir. Karşılaştığımız sorunların çoğunun – mülteciler, göç, iklim değişikliği, finans kapital, yüksek öğretimin ticarileşmesi – küresel bir boyutu var. Bu boyutu çalışsak veya hat- ta buna dair kuramlar geliştiresek bile, spesifik olarak küresel bir sosyologlar topluluğu oluşturmak zordur. Bu kısmen kültürel, ve özellikle dilsel çeşitliliğin yansımaları, kısmen ise *sivil toplumun* – sosyolojinin bakış açısının- ulus devletle ilişkisi üzerinden ulusal olarak inşa edilmiş olmasının bir sonucudur. Çok hiyerarşik olan ve koşulları dünyanın dört bir yanında değişken olan yüksek öğretim alanına hakim olmak da zordur. Fakat disiplin eşitsizliklerinin ülkelerin kendi içinde olduğu kadar ülkeler arasında da derin olduğu belirtilmelidir. Öyle ki, varolan küresel topluluk, kendilerini kaynaklara erişimi olmayan yerlilerden ayırmış, hareketli ve donanımlı kozmopolitlerden oluşan ayrıcalıklı gruplar arasındaki bağlantılardan oluşmaktadır.

Bu sayıda ulusalın sosyoloji üzerindeki etkisine dair iki zıt örneğimiz var. İtalyan sosyolojisi tarihsel olarak Kiliseye, Komünist Partiye ve Sosyalist Partiye bağlılıkları, ve süregelen Kuzey-Güney ayrımı üzerinden küçük gruplara bölünmüştür. Eğer İtalyan siyaset bilimi faşizmle bağlantısı nedeniyle gözden düşmüş ise, İtalyan sosyolojisi de Kızıl Tugaylar ve diğer radikal eğilimlerle olan bağlantısı nedeniyle gözden düşmüştür. Diğer yandan Yeni Zelanda sosyolojisinin sosyal politikada Britanya gelenekleriyle bağlantısı vardır, ve ülkenin sömürgeci iç mirasıyla mücadele etmektedir. Yeni Zelanda güçlü komşusu Avustralya'dan korkan, küçük bir adadır.

Kısacası, sosyoloji üzerindeki küresel etkilere genellikle ulusal miraslar ve tahkimatlar aracılık etmektedir. Dünyadaki ulusların konumlanışının, sosyolojinin biçimlenmesinde büyük etkisi vardır: İbrahim Berisha ile yapılmış olan söyleşi Kosova'daki Arnavutların sömürge deneyimini vurgularken, Martin Albarow söyleşisi ise Britanya'nın küresel etkisine odaklanmaktadır.

Son sayımızın yayımlanmasında sonra, ulusal ve küresel sosyolojinin entegrasyonun en ateşli savunucularından birini kaybettik. Ishwar Modi kendini *Küresel Diyalog'a*, KD'nin Hintçe'ye çevirisine adanmıştı; aynı zamanda boş zaman çalışmalarının uluslararasılaşmasına öncülük edenlerdi. Onu çok özleyeceğiz, fakat projesi yaşamaya devam edecek.

> **Küresel Diyalog 17 dilde yayınlanmaktadır. Küresel Diyalog'un tüm sayılarına Uluslararası Sosyoloji Derneği (ISA)'nın internet sitesinden ulaşılabilir.**

> **Yayımlanması istenen yazılar burawoy@berkeley.edu adresine gönderilmelidir.**

İtalyan sosyologlar İtalya'daki sosyoloji mücadelesini tartışıyorlar.

Ünlü sosyolog Martin Albrow, küresel sosyolojiye izlediği yolu anlatıyor.

İbrahim Berisha Kosova'daki Arnavutların çıkmazını bir sömürge deneyimi olarak anlatıyor.

Aotearoa Yeni Zelanda'dan sosyologlar, toplumlarındaki çeşitli müdahaleler üzerine yazıyorlar.

Küresel Diyalog, SAGE Yayınları'nın cömert bağışı ile hazırlanmaktadır.

> Yayın Kurulu

Editör: Michael Burawoy.

Yardımcı Editör: Gay Seidman.

Yönetici Editörler: Lola Busuttil, August Bagà.

Danışman Editörler:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamín Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchyan, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalón, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Bölge Editörleri

Arap Dünyası:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Arjantin:

Juan Ignacio Piovani, Pilar Pi Puig, Martín Urtasun.

Bangladeş:

Habibul Haque Khondker, Hasan Mahmud, Juwel Rana, US Rokeya Akhter, Toufika Sultana, Asif Bin Ali, Khairun Nahar, Kazi Fadia Esha, Helal Uddin, Muhaimin Chowdhury.

Brezilya:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Benno Alves, Julio Davies.

Hindistan:

Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Pragya Sharma, Nidhi Bansal, Pankaj Bhatnagar.

Endonezya:

Kamanto Sunarto, Hari Nugroho, Lucia Ratih Kusumadewi, Fina Itriya, Indera Ratna Irawati Pattinasarany, Benedictus Hari Juliawan, Mohamad Shohibuddin, Dominggus Elcid Li, Antonius Ario Seto Hardjana.

İran:

Reyhaneh Javadi, Niayesh Dolati, Sina Bastani, Mina Azizi, Vahid Lenjanzadeh.

Japonya:

Satomi Yamamoto, Masataka Eguchi, Izumi Ishida.

Kazakistan:

Aigul Zabirowa, Bayan Smagambet, Adil Rodionov, Gani Madi, Almash Tlespayeva, Kuanysh Tel.

Polonya:

Jakub Barszczewski, Katarzyna Dębska, Paulina Domagalska, Adrianna Drozdowska, Łukasz Dulniak, Jan Frydrych, Krzysztof Gubański, Sara Herczyńska, Kinga Jakiela, Justyna Kościńska, Kamil Lipiński, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska-Zajac, Adam Müller, Zofia Penza, Teresa Teleżyńska, Anna Wandzel, Jacek Zych, Łukasz Żołądek.

Romanya:

Cosima Rughiniş, Raisa-Gabriela Zamfirescu, Tatiana Cojocari, Andrei Crăciun, Diana Alexandra Dumitrescu, Iulian Gabor, Alexandra Isbăşoiu, Rodica Liseanu, Anda-Olivia Marin, Andreea Elena Moldoveanu, Oana-Elena Negrea, Mioara Paraschiv, Ion Daniel Popa.

Rusya:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Anastasia Daur.

Tayvan:

Jing-Mao Ho.

Türkiye:

Gül Çorbacıoğlu, Irmak Evren.

Medya Danışmanları: Gustavo Taniguti.

> Bu Sayıda

Editörden: Küresel Sosyolojinin Zorluğu

2

> İTALYAN SOSYOLOJİSİNİN DURUMU

21. Yüzyılın Başında İtalyan Sosyolojisi

Matteo Bortolini, İtalya

4

Gramsci, Kendi Toprağında bir Yabancı

Riccardo Emilio Chesta, İtalya

6

İki Yüzlü İtalyan Sosyolojisi, 1945-1965

Andrea Cossu, İtalya

8

İtalyan Sosyolojisinin Uluslararasılaşması, 1970'lerden 2010'lara

Flaminio Squazzoni ve Aliakbar Akbaritabar, İtalya

10

İtalyan Sosyolojisinde Toplumsal Cinsiyet Stereotipleri

Annalisa Murgia, UK ve Barbara Poggio, İtalya

12

İtalyan Akademisinde Hakimiyet Altında bir Disiplin

Massimiliano Vaira, İtalya

14

> DÜNYANIN DÖRT BİR YANINDAN SÖYLEŞİLER

Küresel Çağın Sonu mu? Martin Albrow ile Söyleşi

Raisa-Gabriela Zamfirescu ve Diana-Alexandra Dumitrescu, Romanya

16

Kosova'da Sömürgecilik Mirası: Ibrahim Berisha ile

Labinot Kunushevcı, Kosova

19

> AOTEAROA YENİ ZELANDA'DAN SOSYOLOJİ

Felaket- Sonrası Ötutahi'de Güç Politikaları

Steve Matthewman, Aotearoa Yeni Zelanda

22

Afet Sonrası Coğrafyalarda Yaratıcı Sporlar

Holly Thorpe, Aotearoa Yeni Zelanda

24

İstismarı Susturmak

Elizabeth Stanley, Yeni Zelanda

26

Aktivizm ve Akademi

Dylan Taylor, Yeni Zelanda

28

Yerli Kriminolojiye Doğru

Robert Webb, Yeni Zelanda

30

> ISHWAR MODİ'NİN (1940-2017) ANISINA

Boş Zaman Çalışmaları Onun Tutkusuydu

Rajiv Gupta, Hindistan

32

İlham ve Teşvik Kaynağı

Karl Spracklen, İngiltere

34

> ÖZEL KÖŞE

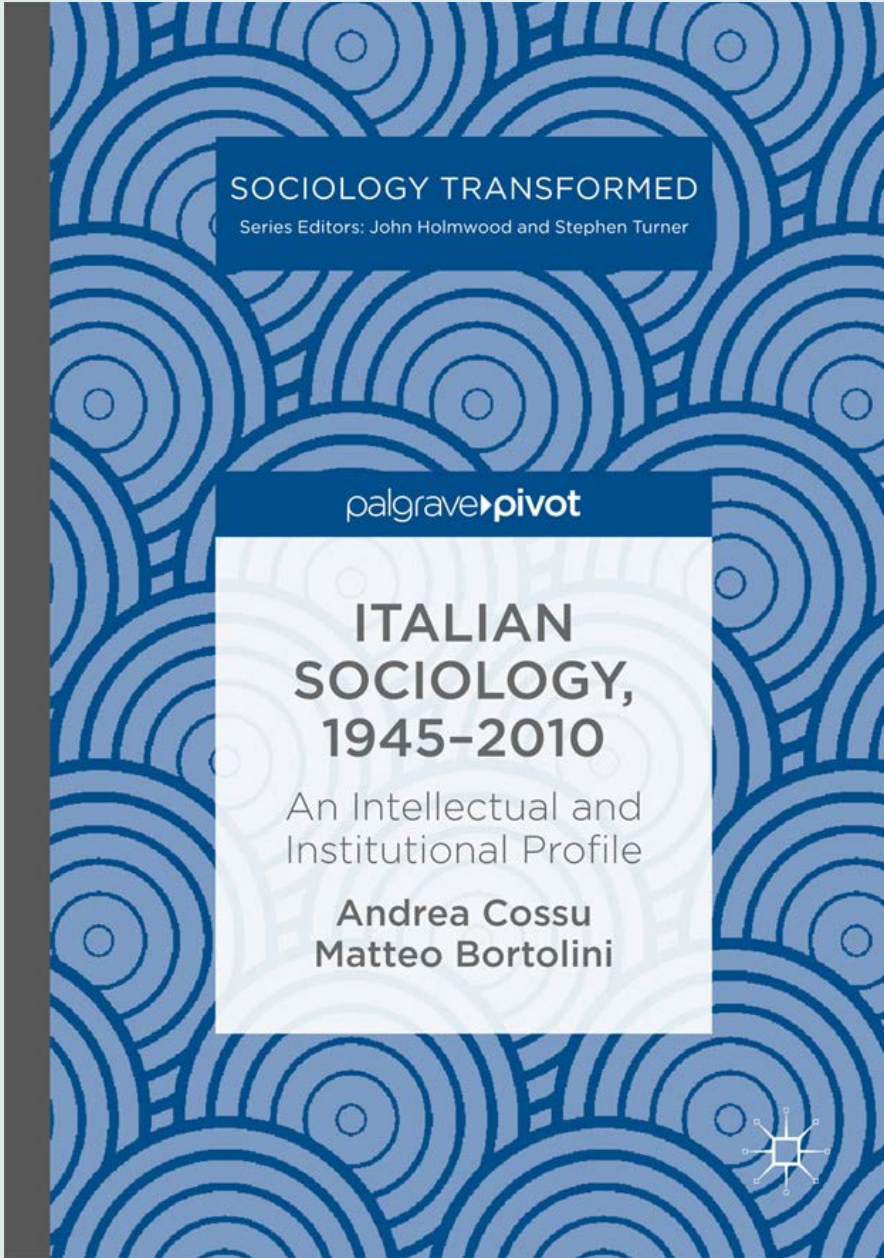
Türkçe Yayın Ekibiyle Tanışalım

Gül Çorbacıoğlu ve Irmak Evren, Türkiye

36

> 21. Yüzyılın Başında İtalyan Sosyolojisi

Matteo Bortolini, Padova Üniversitesi, İtalya

Yeni çıktı, *Italian Sociology, 1945-2010* [İtalyan Sosyolojisi, 1945-2010],
Andrea Cossu ve Matteo Bortolini.

Andrea Cossu'yla birlikte *Italian Sociology 1945-2010: An Intellectual and Institutional Profile* [İtalyan Sosyolojisi 1945-2010: Entelektüel ve Kurumsal bir Profil] adlı kitabımızda ileri sürdüğümüz gibi, 1990'ların başı, disiplinin “kahramanca” kuruluş sürecinin sonuna işaret ediyor, ve en iyi tanımı “standartlaşma olmadan rutinleşme” gibi paradoksal bir karışım olan, daha az karizmatik, daha profesyonelleşmiş bilimsel pratiğe yol veriyordu. Konular, yöntemler, veya kavramsal çerçevelere dair bilimsel ve hatta pragmatik bir uzlaşma olmaması, bilimsel çalışmanın gündelik pratiklerini ve sosyologlar ve çeşitli kamusal gruplar –İtalyan ve yabancı meslektaşlar, ulusal ve yerel siyasi seçkinler, toplumsal ve dini hareketler, ekonomik aktörler, ve medya arasındaki ilişkileri etkiledi. Dahası, bir sosyoloji topluluğunun ortak vizyonunun, profesyonel ve etik standartlarının ve gelecek beklentilerinin gelişmesini engelledi. Disiplin, geçmişi, şimdiki zamanı ve geleceği hakkında yeni ve güçlü bir anlatı inşa etmekte zorlandı. O kadar ki, “savaş sonrası sosyolojinin yeniden doğuşu”na dair eski mitler veya 1968 öğrenci isyanları (bkz. Bu sayıda [Chesta](#) ve [Cossu](#)'nın makalesi) köklü akademik kurumlarda eğitim görmüş genç sosyologlara pek bir şey ifade etmiyor.

Şüphesiz, *Küresel Diyalog*'da yayımlanmış pek çok makalenin önerdiği gibi, sosyolojik yaklaşımlar ve araştırma stilleri son 30 yılda her yerde çoğalmıştır. Fakat İtalya'da disiplinin özgün tarihi, postmodern ayrışmalara farklı bir İtalyan tadı katmaktadır. Son on beş yılda, yönetim ve pazar ideolojileriyle, ve savaş sonrası akademik

>>

mesleklerin değerlendirilme biçimine saldırıyla tüm dünyada yüksek öğretimde gerçekleşen neoliberal dönüş, İtalya'nın *componenti*'sini (kamplarını) zayıflatmıştır. Bu kamplar, 1960'ların sonlarında gevşekçe üç belirgin siyasi hatta oluşmuş üç güçlü akademik gruplaşmadır: Katolik, Komünist ve Sosyalist. Aynı zamanda genç akademisyenler coğrafi, entelektüel ve profesyonel ufuklarını genişletmeleri yönünde cesaretlendirilmişlerdir. Artık daha çok İtalyan sosyolog yurtdışından diploma veya doktora sonrası araştırma bursu almakta, düzenli olarak uluslararası toplantılara katılmakta ve küresel bilimsel ağların aktif üyeleri haline gelmektedir. Sonuç olarak da bazı sosyal bilimciler İtalyanca'yı ana yayın dili olarak kullanmayı bir kenara bırakmakta, kendilerini kemikleşmiş akademik konuşmalardan uzaklaştırmakta ve İtalyan sosyolojisinin bir disiplin olarak daha belirgin veya uzlaşmış bir imaja veya pratiğe ulaşmasını giderek daha zor hale getirmektedir (bkz. Bu sayıda [Squazzoni ve Akbaritabar](#)'ın makalesi).

Tüm bu önemli dinamiklere ek olarak, İtalyan sosyolojisi bugün üç temel zorlukla daha karşı karşıyadır: ulusal kültürel ve entelektüel tahayyüldeki yeri, sosyal bilimler ve daha geniş anlamda neoliberal akademideki rolü, ve kurumsal ve örgütsel altyapısı.

İtalyan sosyolojisinin karşısında duran en büyük sorunlardan biri, ulusal toplumsal tahayyülde tanınırlığının olmamasıdır (bkz. Bu sayıda [Varia](#)'nın makalesi, ve [Murgia ve Poggio](#)'nın makalesi). Üst düzey siyasetçi veya kamusal entelektüel olarak ün kazanmış ilk nesil sosyologlar arasından çıkmış bir avuç karizmatik birey dışında, sosyoloji mesleğinin İtalyan toplumu üzerinde etkisi susturulmuştur. Bir yandan, İtalyan'ın 1970'ler boyunca süren uzun 1968'inin uzak hatırası (bu, Trento Üniversitesi'nden bazı mezunların terörist grup Kızıl Tugaylara, diğer sosyologların Yeni Sol örgütlere katıldığı zamandı), sosyologların partizan ve güvenilmez entelektüeller olarak yerleşmiş imgesine katkıda bulunuyor. Bu imge, bazı sosyal bilimcilerin son dönemde siyasi hareketlere,

sendikalara ve sivil toplum örgütlerinin hizmetinde danışman, ideolog ve "organik entelektüel" olarak hareket etme kararıyla daha da güçlenmiştir. Diğer yandan, 1980'lerin ortasından beri sosyologlar gösterişçi olmakla eleştirilmişler, o kadar ki, sıklıkla yavan *tuttologi* (ukalalar) olarak görülmüşlerdir. Her ne kadar –aralarında Ilyo Diamanti, Mauro Magatti ve 2015 yılında yayımlanan *Gentification* [Soylulaştırma] kitabı büyük sansasyon yaratan Giovanni Semi'nin de olduğu– daha genç nesil meslektaşlar kamusal entelektüeller olarak üne kavuşmuş olsalar da, disiplinin imajını yenilemek, veya toplumsal süreçlere dair tartışmalarda meşruiyetini yeniden sağlamak, zaman ve çaba isteyecek.

Akademik sosyolojinin kaderi İtalya'nın yüksek öğretim sisteminin kaderiyle iç içe olmayı sürdürmektedir. 2004-05 eğitim yılında ulusal bir sistem, akademik personelin bilimsel üretimini derlemeye, analiz etmeye ve değerlendirmeye çalıştı. Gerçek manada yaptırımı az olsa da, bulgular can sıkıcı bir resim çiziyordu: İtalyan sosyolojisi, sosyal bilimler arasında en kötü sonuçlara sahipti; bu, yayımlanmış araştırmaların kalitesini iyileştirmek için yeni çabaları harekete geçirdi. Bundan sonra, neoliberal Berlusconi hükümeti radikal ve çok tartışılan bir İtalyan yüksek öğretim reform başlattı (240/2010 no.lu kanun). Reform, 2012'in sonlarında hem disiplin içinde hem disiplinler arasında yoğun tartışmalara neden oldu. ASN'nin –ulusal bilimsel kalifikasyon süreci– bulgularının yayımlanması yeni bir işe alma mekanizması da getirdi: başvuran beş kişiden yalnızca biri açılacak olan profesör ve doçent kadrolarına uygun nitelikli olarak değerlendirildi. Dahası, Kuzey İtalya'daki üniversiteler Orta ve Güney İtalya'dakilerden çok daha iyi durumdaydılar; burada daha çok aday ilerdeki kariyerleri için ihtiyaç duydukları derecelere sahip oluyordu.

Sonuç olarak, bölgesel ve alt disiplinler arası eşitsizlikler, üç akademik kampın gücü ve disiplinin ayrışmaları hakkındaki tartışmalar, alışılmadık bir tutkuyla yürütülüyordu. En sert

polemiklerden biri 2010 kanunun da yer alan ve araştırma odaklı kariyerleri orantısız olarak daha çok ödüllendiren değerlendirme kriterine odaklanmıştı. Yabancı dergilerde makale yayımlamak ve küresel araştırma ağlarında üyelik olumlu olarak değerlendirilirken, kişinin kendi kurumundaki hizmeti ve verdiği dersler değerlendirmeye layık görülüyordu. Ortalamada, sırtlarını İtalya'nın sosyoloji alanına kısmen ya da tümüyle çevirmiş kozmopolit sosyologlar, bu değerlendirmelerde daha yerel yönelimli meslektaşlarına nazaran daha iyi sonuçlar çıkarıyorlardı.

Nihai olarak, 2010 reformu etrafındaki tartışmaların, İtalyan Sosyoloji Derneği (AIS) üzerinde çok önemli, ve belki de beklenmedik bir etkisi oldu. AIS, akademik pozisyonların ve araştırma fonlarının bölüşümünü yönetmek için bir ortak alan olarak, üç kamp tarafından 1983 yılında kurulmuştu. Dernek giderek prestijini ve çekiciliğini kaybetti, ve ASN sonuçlarının yayımlanmasından sonra aldığı tavır pek çok akademik sosyologun dernekten çekilmesine neden oldu. Üye sayısı en düşük seviyelerinden seyrederken dernek, hem kamusal rolünü hem de disiplinin temel standart belirleyicisi olarak çekiciliğini güçlendirerek kendisini yenilemeye çalışıyor. Fakat aynı zamanda –genel olarak bilimsel araştırmaların değerlendirmesinde ortalamanın üzerinde sonuçlar çıkaran ekonomi sosyologları, AIS'den çıkarak, alt-disiplinleri için yeni bir meslek derneği kurmaya karar verdiler. Ocak 2017'de İtalyan Ekonomi Sosyolojisi Topluluğu (SISEC) 220 üyesiyle ilk ulusal konferansını gerçekleştirdi. Bu sayı, her on akademik sosyologdan biri anlamına geliyordu. Bu çifte yeniliğin meyve verip İtalyan sosyolojisinin tarihinin en çalkantılı ve öngörülemez süreçlerinden birini aşmasına yardım edip edemeyeceğini yalnızca zaman gösterecek. ■

Matteo Bortolini'ye ulaşmak için:
<matteo.bortolini@unipd.it>

> Gramsci,

Kendi Toprağında bir Yabancı

Riccardo Emilio Chesta, Avrupa Üniversitesi Enstitüsü, Fiesole, İtalya

Antonio Gramsci.

Sosyal bilimlerle ilgili güncel tartışmalarda, eleştirel sosyoloji ve Marksizm genel olarak aynı kefiye koyulur. Aslında aralarında ilişki neredeyse hiç açık değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da disiplinin yeniden inşası, "toplumsal"ın çalışılmasındaki hegemonya mücadelesini gözler önüne sermektedir: Burada, sosyoloji ve Marksizm arasında içkin olarak çatışmalı ilişkiler bulunmaktadır.

Hegemonya kavramını kullanmam şans eseri değil: İtalyan Marksistlerinin sosyal bilimlere karşı çelişkili duygularının izi, Antonio Gramsci'ye kadar sürülebilir. Gramsci'nin felsefi arkaplanından, entelektüellere dair stratejik kavramallaştırmasına, ve İtalyan Komünist Partisi'nin Gramsci'nin çalışmalarını kullanma biçimine, Gramsci ve savaş sonrası İtalyan sosyolojisi arasındaki mesafeye katkıda bulunan pek çok faktör vardır. Uluslararası sosyal bilimcilerden aldığı geniş takdirin aksine Gramsci, İtalyan sosyal bilimlerinde, "kendi toprağında bir yabancısıdır".

> Gramsci'nin Marksizm'indeki Kripto-İdealizm

Kuramsal çerçevesinin inşasında Gramsci, zamanın en büyük kamusal entelektüeliyle karşı karşıya geldi: Yirminci yüzyılın ilk yarısı boyunca kuramsal ve siyasi etkisi başat olan Napolili filozof Benedetto Croce. Öyle ki, Gramsci'nin *Hapishane Defterleri*'nde en çok referans verilen ve tartışılan yazar Marx veya Lenin değil, Croce'dir.

İdealist tarihselciliği savunan Croce, hukukun önceliğini kabul eden epistemolojik akıl yürütmeyi kullanarak, "toplumsalın bilimi"nin varlığını, ve sosyolojinin bilimsel bir disiplin olma ihtimalini kesinlikle reddediyordu. Croce'nin paradigmasının kısıtlılığının –temel olarak Marksizmi bir tarih felsefesi olarak görmeyi reddedişinin- farkında olmasına rağmen Gramsci, İtalyan kültüründeki İdealist ve Tinsel hegemonyasını aşabilmek için açıkça "Croce karşıtlığı" çağrısı yaptı. Aynı zamanda *Hapishane Defterleri* ciddi bir biçimde zamanın temel sosyal bilim eserleriyle diyaloga giriyordu; her ne kadar eleştirel bir noktadan olsa da, bir şekilde, sosyal bilimlerin İtalyan toplumunu ve siyasetini titiz bir şekilde inceleme sözünü tanıyordu.

> Togliatti'nin Gramsci'si

İtalyan entelektüellerinin 1950'lerde Gramsci'nin çalışmalarını neden ve nasıl kripto-idealist bir şekilde yorumladıklarını anlayabilmek için, basitçe onun yazılarına odaklanamayız. Onun yerine, Gramsci'nin -1937'de öldüğü zaman faşist bir hapishanede taslak halinde dağılmış bir biçimde bırakılan- temel yazılarının ilk olarak yayımlandığı bağlama bakmalıyız. *Hapishane Defterleri* ancak Gramsci'nin ölümünden sonra, eski arkadaşı ve Komünist Parti lideri Palmiro Togliatti'nin komünist gazeteci Felice Platone ile birlikte hazırladığı bir versiyonuyla ortaya çıktı. İlk baskı Gramsci'nin çalışmalarını 1948 (*Tarihsel Materyalizm ve Benedetto Croce'nin Felsefesi*) ve 1949 (*Entelektüeller, II Risorgimento ve Machiavelli Üzerine Notlar*) arasında yayımlanmış birkaç farklı cilde bölmüştü. Togliatti ve Platone, De Sanctis, Spaventa, Labriola, Croce, ve son olarak Gramsci'yi içeren ideal bir entelektüel soy ağacı inşa ederek, Gramsci'yi İtalyan kültürel geleneğinin ana varisi olarak sunmuşlardı. Aynı zamanda, Gramsci'nin kitle partisi oluşumu analizinin özgün "yeni-Makyavelci" kullanımı üze-

>>

rinden, net bir kültürel hegemonya stratejisi harekete geçirilmişti (Gramsci bunu “Modern Prens” diye adlandırıyordu).

Marksist filozofun çalışmalarının böyle çerçevelenmesinin iki amacı vardı. İlk olarak, Gramsci Croce ve tarihsel idealizmle bağlantılıydı – bu Komünist Parti kültürünü hakim burjuvazi arasında meşru kılıyordu. İkinci olarak, Togliatti’nin parti başkanı ve partinin işçi sınıfının temel siyasi aktörü olmasıyla, Gramsci’nin entelektüel mirasının tarihsel hareketin yeni-Makyavelci yönünü desteleyecek biçimde dönüşmesi gerekiyordu. Bu uyarılama üzerinden Gramsci, madun kültürlere ilgi duyan bir araştırmacı ve sosyal bilimlerin değerini inkar eden bir tarihsel idealist gibi değil, toplumsal hareketler için temsili demokratik liderliğin savunucusu ve ilerici bir burjuva filozofu gibi sunuluyordu.

> Kayıp Halka

1950’ler boyunca Gramsci’nin çalışmaları, solcu bir burjuvazi yaratmak isteyen ve bir yandan da yeni doğan sosyal bilimlere işçi sınıfını ideolojik olarak uysallaştırmak için ABD’den ihraç edilmiş “patronların aracı” olarak itham eden bir nesil entelektüel için temel bir araç haline geldi. Hatta, İtalya’da sosyolojinin temel savunucularından biri girişimci Adriano Olivetti idi. Olivetti, Sosyalist Parti’yle bağlantılı teknik uzmanları ve entelektüelleri bir araya getirmiş ve maddi olarak desteklemişti. Ivrea’daki şirketinin içinde genç araştırmacıların önemli Amerikalı sosyolojik çalışmaları inceleyebilecekleri ve endüstri ilişkileri çalışmalarına sosyolojik araçlar uygulayabilecekleri bir “toplumsal ilişkiler” departmanı yaratmıştı.

Komünist entelektüeller ve liderler Olivetti’nin “topluluk işletmesi” projesine şüpheyle yaklaşmaya devam ettiler. Bunu, işverenlerin teknokratik hayırseverliği kullanarak sınıf çatışmasını önleme çabası olarak görüyorlardı. Resmi dergi *Il Contemporaneo*’da Eylül 1955’te yayınlanan bir makalede komünist entelektüel Fabriziyo Onofri, Olivetti’yi bir tür Allah ve sosyolog Franco Ferrarotti’yi sağ kollu, Olivetti’nin peygamber Muhammed’i olarak tanımlayarak, Olivetti’nin kültürel ve siyasi hareketini garip bir mesihlik olarak kötülemişti. 1950’lerde resmi Gramsci-cilik, hem ampirik sınamalardan yoksun ve sabit kuramsal varsayımlar üstüne kurulmuş bir idealist tarih felsefesi, hem de İtalya Cumhuriyeti’nin demokratik kurumları içinde işçi sınıfına kademeli olarak imtiyazlar kazanmayı hedefleyen bir strateji olan Togliatti’nin “ilerici demokrasisi” için bir rehber haline geldi.

Gramsci’nin alternatif okuması, iki olayın ardından İtalyan Komünist Partisi (İKP) içinde yeni eleştirel solcu grupların ortaya çıkışıyla başladı. 1955 yılında –işçi sınıfı hareketinin ulusal merkezlerinden biri olan- FIAT fabrikasındaki iç sendika seçimlerinde şok edici bir sonuç ortaya çıkmıştı: İtalya’nın ana solcu sendikalarından ve İKP’nin en güçlü fabrika temelli müttefiklerinden CGIL, oy payını neredeyse yarı yarıya kaybetmişti. Bir sene sonra, Sovyetlerin Budapeşte’deki protestoları bastırması, altta yatan sıkıntıları ortaya çıkararak solcu entelektüeller arasında büyük bir tartışmaya neden oldu. Bu entelektüellerin çoğu partiden ayrıldı.

Fakat daha genç ve aktif entelektüeller (ki bunların içinde Raniero Panzieri’nin liderliğini yaptığı *Quaderni Rossi* grubu da vardı) 1950’lerin sonunda kurumsal İtalyan Marksizmi’ne meydan okumaya başladıklarında, Togliatti’nin Gramsci yorumunu eleştirmek için yüzlerini sosyolojik araştırmanın militan bir biçimine döndüler - “*inchiesta operaia*” (“işçi sınıfı incelemesi”). Bu, kuramcının yeniden keşfini içermiyordu; hatta Gramsci’nin katkılarını incelemek üzere akademik sosyologlar tarafından Gramsci Enstitüsü’nün kuruluşu anca 1967 yılında gerçekleşecekti. Fakat buradan ciddi bir bilimsel program çıkmayacaktı. 1968 isyanları Frankfurt Okulu’nun çalışmalarını ithal ederek eleştirel sosyolojinin yenilenmesine yardımcı olsa da, çoğu akademik sosyolog profesyonelleşme amaçları çerçevesinde eleştirel kuramlardan çekindiler. 1970’lerin sonunda Marksizm’in ve makro-sosyolojik kuramların içine girdiği krizle, Gramsci felsefe tarihyazımındaki herhangi bir nesne gibi görülüyordu.

Çelişki şurada yatıyor: Ne akademik ne de kamusal sosyoloji, İtalya’da ortaya çıkışının ve güçlenişinin en önemli anında, “gerçek Gramsci”yle buluşmayı beceremedi. Dünyanın geri kalanında - Amerika ve Britanya’dan Latin Amerika ve Hindistan’a - Gramsci’nin kuramları bilimsel kültürel çalışmalar ve madun gruplar çalışmalarında, siyasal iktisat ve uluslararası ilişkilerde, toplumsal bilimsel araştırmalarda önemli entelektüeller araçlar haline gelmişken, İtalya’da katkıları hem akademik hem eleştirel sosyologlar tarafından büyük ölçüde görmezden gelindi. Bu örüntü, Sardunyalı büyük düşünürün bir yandan küresel bir entelektüel haline gelirken, diğer yandan “kendi toprağının bir yabacı” olduğunu anlamına geliyor. ■

Riccardo Chesta’ya ulaşmak için: <riccardo.chesta@eui.eu>

> İki Yüzlü

İtalyan Sosyolojisi 1945-1965

Andrea Cossu, Trento Üniversitesi, İtalya

Franco Ferrarotti, İtalya'da profesyonel sosyolojinin kurucularından.

Bilimsel disiplinler için entelektüel kabul ve kurumsallaşmaya giden yok neredeyse hep zordur. Bu yol, yalnızca sınırlar hakkında tartışmalar değil, aynı zamanda disiplinin üzerinden kendisini kurabileceği ve, umutla, gelişebileceği karmaşık, bazen özel, bir altyapının yaratımını da içerir. İkinci Dünya Savaşı sonrası İtalya da, özellikle sosyal bilimler açısından, bir istisna değildi. Siyaset bilimi sıklıkla “Faşist” disiplin olarak algılanmaktaydı; istatistik ise sömürgecilik çabalarına katılımıyla damgalanmıştı. Sıkça sosyal bilimlere eleştiren idealist felsefe hükmediyordu, özellikle de hepsinin arasında en zayıf sosyal bilim olan sosyolojinin karşısında.

İtalyan sosyolojisi, dolayısıyla, ilk adımlarını elverişsiz bir ortamda attı. Bu ortamın ayırt edici özelliği, hem akademik saldırganlık ve İtalyan Komünist Partisi’nin organik entelektüellerinden gelen siyasi saldırıları, hem de İtalyan üniversitelerinin yeni gelişen disiplinlere alan açma çabalarını zorlaştıran kurumsal kısıtlamalarıydı. Yukarıdan aşağıya, devlet güdümlü bürokratikleşme ve eskiden kalma yerel dinamikler, sosyologların disiplinlerini büyük ölçüde üniversiteler dışında geliştirmeleri gerektiği anlamına geliyordu. Sosyologlar araştırma merkezlerinden, yayınevlerinden, ve sosyal hizmet uzmanları için okullardan oluşan bir altyapının oluşturulmasına (bunu yaparken bazen

alt pozisyonda olsalar da) yardımcı oldular. Bu yapının etkisi 1960’lardan, yani sosyologların akademide kabul görmeye başladığı zamandan, sonra da devam etti.

İtalya’da, sosyolojinin kurumsallaşmasına dair düşünceler genellikle entelektüel pozisyonların tarihi etrafında dönüyordu. *Italian Sociology 1945-2010* [İtalyan Sosyolojisi 1945-2010] adlı kitabımızda Matteo Bortolini ile birlikte ileri sürdüğümüz gibi, - sıklıkla kurulu disiplinlerinin içinde marjinalize olmuş- yeni nesil araştırmacıların neden sosyolog olduklarını ve, daha sonra, neden akademiye girdiklerini anlamak için daha derine bakmak gerekiyor. Bir diğer deyişle bu neslin

>>

sosyolojiyi keşfi, alanlar, ilişkiler ve süreçlere odaklanarak sosyolojik olarak incelenmeli, ve bu yaklaşım İtalya'da disiplinin önceki anlatılarının ayırt edici özelliği olan aktöre ve bilinçli stratejilere odaklanmanın yerini almalı.

1951 (ki bu, en önemli dergilerden biri olan *Quaderni di Sociologia*'nın Franco Ferrarotti ve danışmanı filozof Nicola Abbagnano tarafından kurulduğu yıldır) ve 1961 (bir ulusal yarışma sonrasında ilk üç sosyoloji kürsüsünün kurulduğu yıl) arasında geçen on yıl, disiplinin altyapısının kurulmasına ve ülkenin hala sosyoloji merkezleri olmaya devam eden kurumların inşasına şahit oldu. Geçmişe bakıldığında, Diana Pinto bu deviri iki eşit döneme böler: Eğer 1950-1956'deki en önemli olay sosyolojinin keşfi ise, daha sonraki dönemde de sosyoloji "kültürel merkezliyet" kazanmıştı. Fakat "çok-merkezlilik" daha iyi bir benzetme olabilir.

Her ne kadar üniversite İtalyan entelektüel alanında merkezi bir kurum olsa da, sosyologlar 1960'ların sonuna kadar akademiye kitlesel halde girmediler. 1960'ların sonu, Balbo ve meslektaşlarının sosyolojiyi "hasta bilim" olarak teşhis ettikleri, sosyologların ülkenin modernleşmesinde öncü rolünü oyanabilecekleri hayalinin suya düşüşünü kabul ettikleri, ve dolayısıyla geriye sosyologların tek alternatifi olarak akademik pozisyonların kaldığı dönemdi. Bu kaymadan önce sosyolojinin İtalya'daki altyapısı büyük ölçüde akademi dışındaydı. Bunun içinde Milano'daki Centro Nazionale di Prevenzione e Difesa Sociale gibi araştırma merkezleri, Bologna'daki Il Mulino gibi kültür dernekleri, ve uygulamalı sosyal bilimlerin hem fabrika içinde hem dışında toplulukları güçlendirmek için önemli bir araç olduğu

nu düşünen sıradışı girişimci vizyonu ile girişimci Adriano Olivetti tarafından kurulan Comunità, gibi siyasi hareketler vardı. Bu araştırma merkezleri kültür vakıfları ve (Ford Varkı ve UNESCO gibi) uluslararası örgütlerle uzun süreli kontratlar imzaladılar, Einaudi, (yine Olivetti tarafından kurulan) Comunità ve Il Mulino gibi önemli yayımcılar hem sosyolojinin diğer disiplinlerden (özellikle de felsefeden) nasıl ayrıştığı konusunda entelektüel tartışmaların içindeydiler, hem de ampirik analiz ve saha çalışmalarının yayılmasına katkıda bulunuyorlardı. Aynı zamanda, bazı üniversite enstitülerindeki (Milano, Cenova, Torino, Floransa ve Portici) gevşek bir araştırmacılar ağı, Endüstri İlişkileri, Ekonomik Sosyoloji, Topluluk Çalışmaları ve Seçim Coğrafyası alanlarında uygulamalı araştırmalar yürütüyorlardı.

1950'lerin sonuna gelindiğinde İtalyan sosyolojisi, meşruiyet kazanmak için (güçlü bir işlevselci meyille) kurama odaklanma ve uygulamalı araştırma çabaları arasında bölünmüş, iki yüzlü bir disiplindi. Sonuçlar karışık. "Kuram" genellikle Parsons, Merton ve Lazarsfeld'in kısmi ve dogmatik okumalarının yeniden üretilmesi anlamına geliyordu; saha çalışması ise sıklıkla standard anketler ve basit etnografi içeriyor, ve yenilikçi araştırmalara çok alan bırakmıyordu.

Bu dar odak noktasına rağmen sosyoloji "normal bilim" haline gelebildi. Buna çok ihtiyaç vardı. İlk nesil sosyologlar (ki bunların arasında üniversitede ders vermelerini sağlayan "libero docente" ünvanlı Ferrarotti, Alessandro Pizzorno, Sabino Acquaviva, Eugenio Pennati, Achille Ardigò, Luciano Cavalli, Giorgio Braga, Filippo Barbano da vardı) uzmanlık ve ehliyetlerini büyük üniversitelerde

disiplin merkezleri kurmak için kullandılar. Bu pozisyonlardan, yeni, daha özelleşmiş bir nesil eğittiler. İtalya'nın kitlesel üniversite sistemine geçişinde Sosyal Bilimler daha merkezi bir hale geldi; bu yeni nesilin üyeleri de disiplinin saflarında yerlerini aldı.

Dolayısıyla, 1960'lar boyunca disiplinin manzarası çarpıcı bir biçimde değişti. Sosyologların İtalya'nın modernleşmesinde prense danışman olarak hizmet edecekleri hayali gitti; bunun yerine sosyoloji –artık sosyoloji eğitimi ve yeniden üretimi için esas alan haline gelen- akademi içinde ve dışında daha istikrarlı bir statü buldu. İlk derece veren kurum 1962'de Trento'da kuruldu. Bu önemli seçimden sonra, başka Sosyoloji Fakülteleri ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri içinde sosyoloji bölümleri kuruldu.

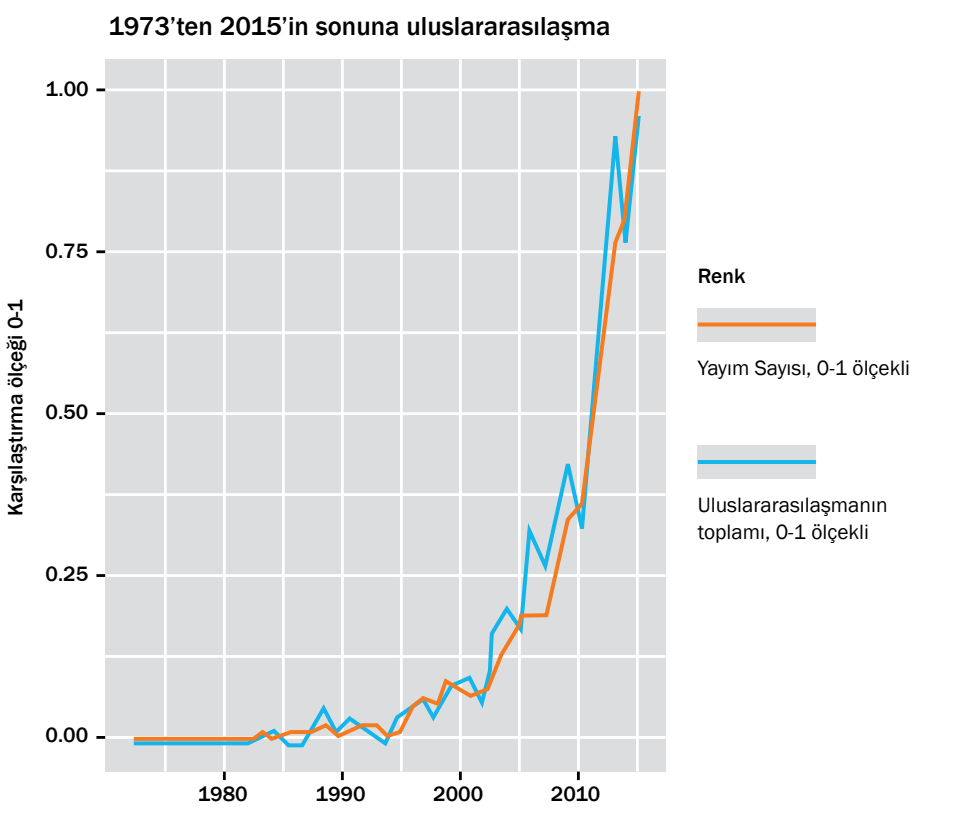
İtalya'da sosyolojiyi meşru kılmak için sarfedilen ürkek çabalardan yirmi küsur yıl sonra, sosyolojinin akademikleşmesi tüm gücüyle başlamış oldu. Uzun bir süre sosyoloji disiplinin alanı ve alışkanlıkları, akademi tarafından kabul edilmekle ilişkilendirilen entelektüel prestij tarafından değil, daha çok araştırmanın rutin gerekleri tarafından şekillendirilmişti. Şaşırtıcı olmayan bir biçimde üniversite odalarından uzun bir süre sürgün edilmenin büyük sonuçları olmuştu. Bunlar yalnızca sosyologların tavırlarını değil, aynı zamanda tercih edilen araştırma biçimlerini ve en önemli kişilerin bile kuramsal eğilimlerini şekillendirdi. İtalyan sosyolojisi, ancak 1960'ların sonunda (ve daha hızlı bir şekilde 1970'ler boyunca) kuramsal, ve metodolojik olgunluğa doğru kararlı adımlar atmaya başladı.■

Andrea Cossu'ya ulaşmak için:
<andrea.cossu@unitn.it>

> İtalya'da Sosyolojinin Uluslararasılaşması, 1970'lerden 2010'lara

Flaminio Squazzoni ve Aliakbar Akbaritabar, Brescia Üniversitesi, İtalya

İtalyan Sosyolojisinin
Uluslararasılaşması, 1973-2015.

İtalyan sosyologlar, İtalya'nın farklı bölgelerinde bulunan çok sayıda eğitim ve araştırma kurumunda çalışıyorlar. Yukarıdan gelen düzenlemeler, bir arada bulunan ve birbiriyle çatışan "paradigma" okulları ve yerel "hizipler" in karmaşık bir bileşimiyle geliştirilmiş, oturmuş işe alma ve terfi süreçleri, sosyologların akademik etkilerini genişletmelerini ve pek çok kurumda pozisyon bulmalarını sağlamıştır. Örneğin, İtalya'nın üniversiteleri içinde sosyoloji öğretim üyelerinin sayısı iktisatçılarınkine benzerdir (1000 civarında profesör, doçent ve yardımcı doçent). Bu, topluluğumuzun başarılı evrimi göstermektedir. Fakat cevabı çok net olmayan bir soru ortaya çıkmıştır: Bu pratikler gerçekten araştırmada mükemmeliyete mi yol açıyor, yoksa onu tehlikeye mi sokuyor?

İtalyan sosyologların yayınlarının niteliksel içyüzünü anlamak için, 1,277 İtalyan sosyoloğun hepsinin isimlerini

(ki buna 2016 yılında kayıtlı olan doktora sonrası araştırmacılar da dahildir) MUIR (İtalyan Üniversite ve Araştırma Bakanlığı) internet sitesinden aldık. Daha sonra uluslararası dergileri, konferans bildiri kitaplarını, monografı, kitap bölümlerini ve en prestijli ulusal dergileri içeren Scopus veri setini 1970'lerden 2010'lara kadar taradık.

İtalyan sosyologların %63.8'inin Scopus'ta endekslenmiş en az bir yayını olduğunu gördük. Bu, İtalya'da üç sosyologdan birinin tanınmış uluslararası dergilerde, bildiri kitaplarında, kitap dizilerinde veya İtalya'nın en prestijli dergilerinde bir tane bile kaydı olmadığı anlamına geliyor.

Birkaç İtalyan sosyoloğun ismi veri seti içinde sıklıkla geçiyor. Örneğin, beş kişi 35'ten fazla endekslerde taranmış yayın yapmıştır. Diğer yandan, %20 (249 sosyolog) tüm kariyerleri boyunca yalnızca bir makale yayımlamıştır. Eğer yayınların etkisini göz önünde bulundurursak, %52.4'ün

>>

(3,515 yayından 1,840'ı) veride yansıtılan atıflarının bulunmadığını görüyoruz.

İlginç bir biçimde, veri, coğrafi bir ayrım ileri sürüyor. Kuzey (%45.5) ve Orta (%27.2) bölgelerdeki üniversitelerde çalışan sosyologlar, Güneyde çalışan meslektaşlarından önemli ölçüde daha çok yayın yapmışlardır. Bu, kendi-seçim yanlılığını ya da olumsuz bağlam etkisini gösteriyor olabilir, belki de coğrafi bölgeler arasındaki eşitsiz sosyo-ekonomik gelişmenin yansımaları da olabilir. Fakat, yalnızca üniversite işe alım süreçlerinin daha derin bir analizi (ki bu, MIUR veritabanından işe alma komitelerinin ve adayların yeniden inşasını gerektirir) bu yanlılığın bağlamsal etkilerden ziyade kendi-seçimden mi yok aynı türden mi kaynaklandığını ortaya çıkarabilir.

İtalyan akademisini gözlemleyenler bu bulguya şaşırmamış olabilir. Ancak zaman serileri de işin içine katılınca başka ilginç sonuçlara daha rastladık. Sosyologların uluslararası toplulukta daha aktif olduklarını ve uluslararası araştırma standartlarıyla daha içiçe olduğunu gösteren bir etken olarak uluslararası ortak yazarlıkları inceledik. İtalyan olmayan ortak yazarların sayısını her bir birey için toplam ortak yazarlıkların oranı olarak saydıktan, ve bu veriyi zaman üzerinden ölçekledikten sonra, uluslararası işbirlikçilerin oranının ve yayımların sayısının son yıllarda önemli bir biçimde arttığını gördük. Eğilimler oldukça benzer, son on yıl içinde uluslararası işbirliklerinde %50'den fazla bir artış olmuş (bkz.şekil)

Daha derin bir analiz nedensel etkenlere sistematik olarak bakmayı gerektirse de, bu eğilim muhtemelen ANVUR'un (İtalyan ulusal üniversite ve araştırma değerlendirme dairesi) ulusal araştırma değerlendirmesinin olumlu bir sonucudur. Bu değerlendirme sistemi 2010 yılında oluşturulmuş, ve 2004 yılından beri yayımlanan sosyoloji araştırmalarını değerlendirmiştir. Her ne kadar bilim insanlarının yayın stratejilerini uyumlandırması zaman alsa da, uluslararası dergilere aşina olmayan pek çok sosyolog herhalde köklü kanallarda yayın yapmanın önemini farketmişlerdir. Alternatif olarak, uluslararası olarak yayın yapan sosyologlar, ilk yatırımlarının meyvelerini toplamak için uluslararası yayınlarda daha da çok yayın yapmaya karar vermiş olabilirler.

Kurumsal baskıların, bilim insanları üzerinde, elverişliliklerini arttırmak için uyum sağladıkları basit Darwinci etkileri olduğunu ileri sürmek istemiyoruz. Fakat, ulusal ve uluslararası seviyelerde fonlar için artan rekabet, ve üniversite ve bölüm üretkenliğine dair artan ilgi, uluslararasılaşmanın artmasını ve akademik repütasyonlarını arttırmak amacıyla prestijli uluslararası dergilerde yayın yapmanın önemini destekleyebilir. Özetle, “*Eppur si muove*” diyebiliriz – “Yine de dönüyor”! ■

Flaminio Squazzoni'ye ulaşmak için:
<flaminio.squazzoni@unibs.it>

> İtalyan Sosyolojisinde Toplumsal Cinsiyet Stereotipleri

Annalisa Murgia, Leeds Üniversitesi İşletme Okulu, İngiltere ve **Barbara Poggio**, Barbara Poggio, Trento Üniversitesi, İtalya

Trento Öğrenci İsyanları, 1968.

italyan sosyolojisinin toplumsal cinsiyet çalışmalarıyla ilişkisi oldukça karmaşıktır; bu ilişki aynı zamanda hem İtalyan akademisinin bağlamı hem de İtalya'da feminist hareketin gelişimini niteleyen bir dizi olgu ve olayla bağlantılıdır.

Toplumsal cinsiyet perspektifleri İtalya'nın sosyoloji tartışmalarına, birkaç öncü kadın sosyolog sayesinde, 1970'lerin sonunda girdi. Pek çok ülkede olduğu gibi, İtalya'da toplumsal cinsiyet üzerine kuramsal yansımalar önce akademi dışında ortaya çıktı. Bunlar güçlü biçimde kadınların eşit hakları için siyasi aktivizmle bağlantılıydı ve

>>

Trento feministlerinin buluşması, 1968.

kürtaj ve boşanma gibi konular etrafında dönüyordu. Fakat siyasi aktivizmle olan bu yakın ilişkisi, toplumsal cinsiyet çalışmalarının, kendini siyasi bağlantılardan bağımsız olarak sunmak isteyen bir akademik sistem içinde, ve kendini siyasi militanlık ve ideolojik amaçlara sahip olmakla suçlayanlarla savaşmayı çalışan bir disiplin –sosyoloji- içinde kurumsallaşmasına ket vurdu.

Fakat İtalyan toplumu uzun zamandır –ve halen- geleneksel bir toplumsal cinsiyet düzenine sahiptir. Bu düzen açıkça üniversite sistemine de yansımaktadır. Geniş bir toplumsal cinsiyet ayrımı, özellikle süregelen bir “makas efekti”yle birlikte, bilimsel kariyerlerde görülebilir: lisans ve lisansüstü eğitimde kadın öğrencilerin sayısı erkeklerden fazladır, doktora ve doktora sonrası araştırma pozisyonlarında kadınların sayısı erkeklerden fazladır, fakat akademik kariyere geçişte kadınların sayısı genel olarak düşmektedir. 2015 yılında, siyasal ve sosyal bilimlerde kadınlar profesörlerin %26’sını, doçentlerin %39.3’ünü ve yardımcı doçentlerin %46.7’sini oluşturmaktadır (Üniversite Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2016). Bilimsel dergilerin, özellikle yüksek prestijli olanların, yönetim kurullarında çok az kadın bulunmaktadır.

Dahası, bakanlığın merkezi programıyla bağlantılı olarak sınırlı sayıda resmi ders sunan İtalya’nın sert akademik eğitim yapısı, yüksek öğretimde toplumsal cinsiyet çalışmalarının marjinalleştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Yeni disiplinlerin sunulması, özellikle de toplumsal cinsiyet gibi, tam bir meşruiyete sahip değillerse, veya çalışan kişiler alt seviyelerde ya da marjinalleştirilmiş akademik pozisyonlara sahipse, zordur.

Aynı zamanda toplumsal cinsiyet çalışmalarının akademide girişi, feminist hareketin kendi içindeki tartışmalar nedeniyle de zorlaşmıştır. Özellikle İtalya’da önemli bir rol oynayan farklılık kuramı öz bilinç ve ayrılık iddialarını destekleyerek, akademik ve ataerkil gücün temel taşları olarak algılanan üniversitelere karşı bir güvensizlik doğurmuştur. Dahası, Saraceno’nun belirttiği gibi, akademik eğitim programında etkili olmak isteyen feminist araştırmacılar, uzun zamandır uygulanması gerek kurumsal stratejileri tartışmaktadır: Spesifik bir kadın ve toplumsal cinsiyet çalışma-

ları programı mı sunmalılar, yoksa anaakıma bir toplumsal cinsiyet perspektifi mi getirmeliler? İtalyan üniversite sisteminin kurumsal sertliği göz önünde bulundurulunca, çoğu anaakıma yönelmiş, sıradan eğitim konularında önce kadınlara sonra toplumsal cinsiyete odaklanmış, öğrencilere kurulu programa ek olarak seminerler, girişimler ve etkinlikler düzelemiş ve nihayetinde toplumsal cinsiyet araştırma merkezleri kurmuşlardır.

Toplumsal cinsiyet çalışmaları daha tanınmış bir kurumsal statü için mücadeleye ancak 1980’lerin sonunda başlayabilmiştir. Bu mücadele 21. yüzyılda devam etmiştir. Sosyolojide, kurumsallaşma için önemli bir adım 2012’de, İtalya Sosyoloji Derneği’nin içinde spesifik bir grubun yaratılmasıyla atılmıştır.

Geçtiğimiz on yıllar içinde İtalya’da toplumsal cinsiyet çalışmaları giderek genişlemiştir. Fakat bu büyüme daha ziyade bölünmüş bir büyüme olmuştur, ve sistematik değildir. Bugün, İtalyan akademi topluluğunda toplumsal cinsiyet çalışmalarının varlığı hala belirli alanlarla sınırlıdır; toplumsal cinsiyet farklılıklarına dair ders verme ve araştırma sıklıkla bireysel kadın araştırmacılarla bağlantılıdır. Bu da, onların kurumları ve bilimsel toplulukları içinde kazanmış oldukları tanınırlığa bağlıdır. Dahası, toplumsal cinsiyet çalışmalarında lisans ve lisansüstü eğitim hala çok sınırlıdır. Bir araştırma 2011-12 yılında tüm lisans ve yüksek lisans dersleri arasında yalnızca 57 dersin toplumsal cinsiyet odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tüm bölümlerde sunulan derslerin arasında çok az bir orandır. Toplumsal cinsiyet odaklı derslerin dörtte biri sosyoloji alanındadır. Toplumsal cinsiyet çalışmalarına dair diploma veren ayrı bir program ise bulunmamaktadır. Toplumsal cinsiyet üzerine lisansüstü programlar da sınırlıdır; on iki özelleşmiş, altı yüksek lisans, dört doktora programı bulunmaktadır. Son yıllarda toplumsal cinsiyet derslerinin sunulması ve genişletilmesi konusunda bir gerileme olmuştur. Bunun nedeni yakın zamanda uygulanan kemer sıkma politikaları ve dolayısıyla, fonların kesilmesidir. Bu, toplumsal cinsiyet perspektifi akademi içinde hala tanınırlık kazanma mücadelesi veriyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum da, siyasi önyargı suçlamalarıyla, ve ortodoks Katolik derneklerinin ve hareketlerinin toplumsal cinsiyet çalışmalarının bilimsel temellerini inkar etmek için başlattıkları kampanyayla birlikte daha da kötüleşmiştir. Tüm bunlar toplumsal cinsiyet araştırmalarının tanınırlığını ve yayılmasını sınırlamış ve araştırmacıların marjinalleştirilmesini şiddetlendirmiştir.

Sosyal bilim disiplinlerine ve ötesine yaptıkları önemli katkılara rağmen, toplumsal cinsiyet çalışmaları, bugün İtalya’da Di Cori’nin “kimlikçi belirsizlik profili” tanımlamasıyla nitelendirilmektedir. Sosyolojideki kurumsal program içinde bile sistematik ve tam anlamıyla meşru bir varlık gösterememektedir. Bu örüntü İtalya’daki üniversite kariyerlerinde süregelen önemli toplumsal cinsiyet dengesizlikleriyle bağlantılıdır. ■

Annalisa Murgia’ya ulaşmak için: <a.murgia@leeds.ac.uk>
Barbara Poggio’ya ulaşmak için: <barbara.poggio@unitn.it>

> İtalyan Akademisinde Hakimiyet Altında Bir Disiplin

Massimiliano Vaira, Pavia Üniversitesi, İtalya

Sosyolojinin İtalyan üniversitelerinde bilimsel ve akademik bir disiplin olarak tanınması uzun süre reddedilmiş, ve sonunda yakın zamanda gerçekleşmiş bir olaydır. Gecikmiş olmuş olduğu için akademik alanda ve toplumsal düzeyde tanınması ve kurumsallaşması tümüyle tamamlanmamıştır. Sonuç olarak, bugün bile, sosyoloji akademik alanda boyunduruk altında bir pozisyona sahiptir. Bu makale, Bourdieücü bir perspektiften, kadrolu akademisyenlerin, derslerin ve bölümlerin sayılarına dair resmi verileri sosyolojinin görece düşük seviyedeki kurumlaşmasının bir göstergesi olarak kullanarak, disiplinin 2000'lerdeki durumunu, hakimiyet altındaki pozisyonunu ve İtalyan akademisindeki kısıtlı gücünü anlatacak, sonrasında da disiplinin statüsü ve durumunun diğer yönlerini inceleyecektir.

Sosyoloji “yumuşak” bilimlere ait, fakat saf ve uygulamalı araştırmanın arasındaki sınırda duran, melez bir disiplin olarak görülebilir. Kuramsal, epistemolojik ve ontolojik temelleri üzerine düşünceler sosyolojiyi saf bir bilim olan feselfeye yaklaştırır; öte yandan sosyolojik incelemelerin ampirik boyutu farklı toplumsal alanlarda çeşitli amaçlarla kullanılabilecek uygulamalı bilgi üretir. Her ne kadar diğer disiplinler de (örneğin iktisat, psikoloji ve fizik) sosyolojinin bu melez karakterini paylaşıyor olsalar da, çoğu uygulamalı ya da saf kutbuna daha yakındır. Ayrıca bu disiplinler genellikle kuramsal ve pratik/uygulamalı bilgi üretimi arasında sosyolojide olduğundan daha açık ve daha kurumsal bir iç ayrımla nitelendirilir.

Bu açıdan sosyoloji akademik alanın kenarında yer almaktadır. Yakın zamanda gerçekleşmiş, hatta tam olarak bitmemiş olan kurumsallaşması ve melezliği nedeniyle sosyoloji, belirsiz bir bilimsel “kimlik” barındırmakta, akademinin kenarında sıkışmaya devam etmekte, ve sıklıkla kamusal tartışmalarla ilgisiz gibi görülmektedir.

Sosyolojinin hem toplumun hem akademik alanın kenarında kalmış bu pozisyonu, disiplinin gücünü zayıflatmaktadır. Bu gerçek, disiplinin eksik kurumsallaşmasını, akademik alandaki marjinal pozisyonunu ve dolayısıyla da kısıtlı gücünü ortaya çıkaran ulusal veriyle sunulmuştur.

Öncelikle, (97 kamu üniversitesi, özel üniversite ve “sanal” kurumları içeren) tüm İtalyan üniversite sistemindeki 900 civarındaki bölümün içinde şu anda yalnızca beş sosyoloji bölümü bulunmaktadır. Bunlar, resmi adı içinde “sosyoloji” geçen ve öğretim üyelerinin çoğunluğu sosyologlardan oluşan bölümlerdir. Verilen son senesi olan 2012 yılında 2,687 lisans dersinin yalnızca 18'i sosyoloji dersi idi. Bunlar 16 kurum tarafından sunuluyordu. 2,087 lisans-tü dersin ise 22'si sosyoloji dersi idi, bunlar da 18 kurum tarafından sunuluyordu. 2016 yılında tüm disiplinlerdeki toplam 913 doktora programı arasında sosyoloji doktora programlarının sayısı ondan azdı.

Bu veriler açık bir şekilde disiplinin marjinal pozisyonunu ortaya koyuyor. Fakat kadrolu akademisyenlerin sayısı diğer disiplinlerle karşılaştırıldığında zaman, durum daha da açık bir hale geliyor. Aşağıdaki tablo 2000'li yıllar boyunca bu karşılaştırmanın durumunu özetliyor. Karşılaştırılan diğer altı disiplin, 2015 yılında İtalyan üniversitelerindeki toplam kadrolu akademisyen sayısının neredeyse %60'ını oluşturuyor. Veri, (mühendislik/mimarlık, iktisat/istatistik, hukuk gibi) daha uygulamalı, ve (sanat ve matematik gibi) daha saf disiplinlerle ve hatta benzer bir yakın akademik geçmişe ve bir ölçüde benzer melez doğaya sahip psikolojiyle karşılaştırıldığında bile, sosyolojinin sayısal olarak da ne kadar kenarda kaldığını gösteriyor.

Bir disiplin olarak sosyoloji iki farklı biçimde parçalara bölünmekten muzdariptir. Öncelikle farklı bölümlere (örneğin siyaset bilimi, iktisat, hukuk, tıp, mühendislik/mimarlık, beşeri bilimler) dağılmış, sıklıkla diğer temel disiplinlerin hakimiyeti altındaki küçük bir disiplin olarak ikincil bir rol

>>

Disiplinlere ve Yıllara Göre Kadrolu Öğretim Üyelerinin Sayısı

	Mühendislik Mimarlık	Sanat	İktisat İstatistik	Hukuk	Matematik	Psikoloji	Sosyoloji
2001	6241	1769	3794	3957	2494	872	685
2005	8738	1867	4406	4612	2575	1086	817
2010	8608	1670	4647	4765	2443	1239	933
2015	7802	1382	4309	4328	2171	1238	906

Sosyolojinin İtalyan Akademisindeki Marjinal Pozisyonu.

oyunmaktadır. Bu başka disiplinler içinde bazen geçerli olsa da (örneğin, matematik iktisatın, mühendislik/mimarlığın, tıp bölümlerinin bir parçası olabilir; psikoloji veya hukuk siyaset bilimi, sosyoloji ya da iktisat bölümlerinde bulunabilir), bunlar sosyolojiye göre daha yoğunlaşmışlardır. Örneğin, İtalya'daki beş sosyoloji bölümüne karşın, 10 sanat bölümü, 18 psikoloji bölümü, 20 hukuk bölümü, 35 matematik bölümü, 56 iktisat bölümü, 137 (Politeknikler adı verilen özelleşmiş üç kurumda da bulunan bir disiplin olan) mühendislik/mimarlık bölümü bulunmaktadır.

Sosyoloji aynı zamanda kendi içinde *componenti* (kamp- lar) adı verilen gruplara bölünmüştür. Bunlar, epistemolojik temellerinden ziyade “siyasi” temeller üzerinden ayrılmış üç akademik gruptur. Bu durum İtalyan sosyolojisinin bir bütün olarak akademiye ve diğer disiplinlerle ilişkilerine dair birleşmiş bir yaklaşım geliştirmesini büyük ölçüde engellemiştir, hala da engellemeye devam etmektedir.

Son olarak, sosyoloji akademik topluluğu hiç bir zaman tıp, hukuk, mühendislik/mimarlık, psikoloji ve, bir ölçüde, iktisat alanlarının aksine, profesyonel sosyologlar için bir akreditasyon sistemi geliştirememiştir. Bunun iki etkisi olmuştur. İlk olarak, bu durum, sosyolojiyi emek piyasasının profesyonelleşmiş dilimi karşısında biraz zayıf bir pozis- yonda bırakmıştır: sosyoloji mezunları belirli beceri ve bil- giye sahip profesyoneller olarak görülmemektedir (sıklıkla

sosyoloğun her şey ve hiçbir şey olduğu söylenir). İkinci, ve bununla bağlantılı olarak, sosyolog akademik alanda da zayıf bir oyuncudur: disiplinin sıkı bir şekilde “profesyonel” yetiştirdiğine dair bir iddiası olmaması, akademik alandaki marjinal pozisyonunu sürdürür.

Bu yapısal koşullar ve dinamikler, birlikte, sosyoloji- nin hakimiyet altındaki pozisyonuna dair izlenimci bir an- layış sunmaktadır. Görünüşe göre, bilimsel, akademik, ve sosyo-ekonomik sermaye açısından zayıf olan disiplin, İtalya'nın akademik alanının üç kutbundan da uzak bir yer kaplamaktadır. (Bu üç kutup, bilimsel olarak tanınma kut- bu, akademik güç kutbu, ve ekonomik ve toplumsal olarak tanınma kutbudur). Sosyolojinin her üç boyuttaki görece za- yıf sermaye donanımı, disiplinin ayırt edici özelliğinin sem- bolik ve maddi kaynak edinimi açısından kısıtlı fırsatlara sahip olduğu anlamına gelmiştir. Bu durum - ki disiplinin kurumsal tarihinin, bilim olarak akademik ve toplumsal açıdan belirsiz statüsünün, “çifte bölünme” durumunun ve profesyonel akreditasyona sahip olmamasının bir ürünü- dür- İtalyan sosyolojinin akademi hiyerarşisinde alt sıralara düşürmüş, ve disiplinin kenarda ve hakimiyet altında kal- masına neden olmuştur. ■

Massimiliano Vaira'ya ulaşmak için:
<massimiliano.vaira@unipv.it>

> Küresel Çağın Sonu mu?

Martin Albrow'la Söyleşi

Saygın İngiliz sosyolog **Martin Albrow**, Max Weber araştırmacısı ve yaygın olarak okunan bir monografi olan *Bureaucracy [Bürokrasi]* (1970)'nin yazarı olarak ünlendi. Küreselleşmenin ilk kuramcılarından olan Albrow, öncü kitabı *The Global Age: State and Society Beyond Modernity [Küresel Çağ: Modernite Ötesinde Devlet ve Toplum]* (1996)'yı yayımladı. Diğer kitapları arasında *Max Weber's Construction of Social Theory [Max Weber'in Toplumsal Kuram İnşası]* (1990) ve *Do Organizations Have Feelings? [Örgütlerin Hisleri Var mı?]* (1997) bulunmaktadır. Kariyerin başında büyük Norbert Elias'a çıraklık yapmış, ve doktora derecesini 1973 yılında Cambridge Üniversitesi'nden almıştır. Dünyanın dört bir yanında öğretim üyesi olarak çalışmıştır. 1985-1987 yılları arasında Britanya Sosyoloji Derneği'nin başkanlığını ve 1984-1990 yılları arasında *ISA* dergisi *International Sociology*'nin kurucu editörlüğünü yapmıştır. Galler Üniversitesi'nde emekli profesör, ve Sosyal Bilimler Akademisi (Birleşik Krallık) üyesidir.

Bu söyleşi, Profesör Albrow'un Bükreş Üniversitesi (Romanya) Sosyoloji ve Sosyal Hizmetler Fakültesinde verdiği konuşma vesilesiyle yapılmıştır. Bu konuşma, Bükreş Üniversitesi Araştırma Enstitüsü'nün ([ICUB](#)). Sosyal Bilimler Bölümü tarafından organize edilmiştir. Söyleşi, Bükreş Üniversitesi Sosyoloji Fakültesinde doktora öğrencileri **Raisa-Gabriela Zamfirescu** ve **Diana-Alexandra Dumitrescu**, tarafından gerçekleştirilmiştir.

Martin Albrow.

RGZ: Küreselleşme sosyolojisinde bir öncüsünüz. Bu nasıl gerçekleşti?

MA: Sanırım sosyoloji görece geç vardığım bir şeydi. Sosyolojideki kariyerim tarih derecesi aldıktan sonra başladı. Ondan sonra Londra Ekonomi Okulu'na gittim, orada sosyoloji okumaya başladım. 1961 yılında ders vermeye başladım, o sırada hala Max Weber üzerine doktora tezi mi yazıyordum. Tezimi bitirmek çok uzun sürdü, çünkü ders verme sorumluluklarım vardı, ve ilgi alanlarım sapmıştı. Sonunda örgütler üzerine konsantre olmaya karar verdim. İlk kitabım bürokrasi hakkındaydı. 1970 yılında yayımlandı.

RGZ: Ve sekiz kere yeniden basıldı.

MA: Evet çok başarılı oldu. Neden bilmiyorum, küçük bir kitapta ama öğrenciler çok kullanışlı buldu. Bu yüzden yıllarca onunla tanınır oldum. Profesör oldum, tipik bir akademik kariyerim vardı. Profesörken aynı zamanda Britanya Sosyoloji Derneği'nin Başkanı oldum. Bu, 1980'lerdeydi. Britayan Sosyoloji Derneği için *Sociology* dergisinin editörlüğünü yaptıktan sonra çok tanınır oldum. Ondan sonra Uluslararası Sosyoloji Derneği (ISA) için *International Sociology* dergisinin editörlüğünü yapmak üzere davet edil-

dim. Bu benim için büyük bir adımdı. “Küreselleşme”nin önemli olmaya başladığı 1980’lerin ortasında gerçekleşti. Max Weber’le ilgili çalışmamı bitirmeye uğraşırken, kendi kendime şunu sordum: “Eğer hayatta olsaydı, Max Weber bugün ne yapıyor olurdu?” Dünya tarihinin bu yeni yönü üzerine çalışırdı diye düşündüm. Her zaman hem jeopolitikayla hem de entelektüel projeleri üzerine çalışmaya meraklıydı; aynı zamanda siyasi bir figürdü ve bence küreselleşmeyle ilgilenirdi.

Böylece 1990 yılında Weber üzerine yazdığım kitabı bitirdim, ve aynı sene asistanım Elizabeth King’le birlikte *Globalization, Knowledge and Society: Readings from International Sociology* [Küreselleşme, Bilgi ve Toplum: Uluslararası Sosyolojiden Okumalar] haline gelen bir dizi makale yayımladım. Madrid’deki ISA Dünya Kongresi için yayımlanmış ve bir kopyası gelen herkese dağıtılmıştı. Tüm dünyadan 4,000 sosyolog oradaydı. Bu, bizim disiplinimizde küreselleşme kelimesini piyasa sürmüştü.

RGZ: Bölgeselleşme ve küreselleşmeyle ilgili olarak daha yakın zamanda gerçekleşmiş olaylara bakarsak, Brexit’ten sonra Avrupa Birliği’nin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

MA: Geçmişte Avrupa Birliği ile ilgili sorunlardan birinin, dünyanın geri kalanında yeterince güçlü bir imaj geliştirememiş olması olduğunu düşünüyorum. Küresel meselelerle ilgili yeterince kuvvetli bir şekilde konuşamadı. Kendi politikalarına çok dönüktü. Bence bu geçmişte bir zayıflıktı, fakat elbette yirmiden fazla ülkeden meydana gelen bir örgütün uyumlu olması ve birlikte tutarlı bir şey inşa etmesi çok zordur. Çok zor.

Brexit için ise, bence Avrupa Birliği için iki sonucu olacağını söyleyebilirsiniz. Bir yandan AB’yi daha güçlü, daha entegre olmaya, zayıflıkları olduğunu ve kendisi daha iyi koordine etmesi gerektiğini kabul etmeye teşvik edebilir. Bu senaryoda Britanya’yla müzakerelerinde ortak amacı daha kolay bulacaktır. Britanya hükümetinin Avrupa Birliği’nin güçlü olmasını istediğini söylememiz yanlış olmayacaktır diye düşünüyorum. Birliğin zayıf olması kimsenin çıkarına değildir. Eğer tüm taraflar bunun bir kazan-kazan durumu olduğunu konusunda hemfikir olursa, eğer Britanya ve AB uzlaşabilirse, AB daha güçlü olacaktır. Bu bir ihtimaldir. Diğer yandan, Britanya’yı çıkmaya iten aynı güçler, diğerlerini de AB’yi terk etmeye teşvik edebilir. Bu ihtimalden herkes korkmalıdır. Biliyoruz ki birkaç ülkede AB karşıtı, küreselleşme karşıtı, kurulu düzen karşıtı hareketler mevcut.

RGZ: AB içinde insanların dolaşımı üzerinden sınır kontrollerini kadiran, ve özellikle mülteci kriziyle birlikte saldırıya uğrayan Schengen politikası için ne düşünüyorsunuz?

MA: Schengen’e gelince, bence liderlerin çok kabiliyetsiz olduğunu öğrendik. Çok fazla “bu müzakere edemeyeceğimiz bir ilkedir, uzlaşamayız” konuşması oldu. İlkeler hiç bir zaman tam olarak uygulanmadı, her zaman tavizler verildi. AB’inin en büyük ilkesi – sermayenin, emeğin, hizmetlerin ve malların serbest dolaşımı – ülkelerin hiç birinde kusur-

suz şekilde takip edilmedi. Dolayısıyla, örneğin, insanların serbest dolaşımı sosyal güvenlik kanunları ve ikamet gibi şeylere bağlı olarak ülkeden ülkeye değişiyor. Pek çok kasabanın bile kendi ikamet kriterleri var. Bu serbest dolaşım meselesi, ya hep ya hiç ilkesi olmak yerine Britanya ve AB arasında müzakere edilebilirdi. Diğer hatalar mülteci krizi ile ilgiliydi – Merkel “bırakın herkes gelsin” dememeliydi. Siyasi açıdan çok anlamı yoktu, aynı zamanda diğer ülkeleri mültecileri toptan reddetmeye teşvik etti, bu da tek bir topluluğa ait olma hissiyatında hasarlara neden oldu.

DAD: Sosyal medya ve toplumsal hareketler çok konuşuldu. Sizce dijital iletişimin etkisi nedir?

MA: Dijitalleşme ile büyüyen genç insanlar tüm hareketlerin dijitalleşmenin sonucu olduğunu veya onun sayesinde gerçekleştiğini düşünebilirler, fakat dijitalleşmeden çok önce, 1968’de, dünya çapında bir gençlik hareketi olduğunu hatırlatayım. Aynı zamanda 1960’lar ulusal devrimler ve üniversitelerdeki isyanlarla ilişkilendirilmiş karşı kültürün zamanıydı. İlla sınır ötesi işbirliği gerektirmiyorlar, çünkü zaten benzer durumlardaki benzer ülkelerdeki benzer gelişmelere tepkiydiler.

Dijitalleşme fark yaratıyor. İlla insanların beklediği liderliğin değil, spontane liderliğin ortaya çıkmasını sağlıyor. Küreselleşme karşıtı harekete bakalım. Büyük olay neredeyse yirmi yıl önce, 1999’da Seattle’daki Dünya Ticaret Örgütü toplantısına odaklanmıştı. Özellikle de Kanada’dan binlerce insan Seattle’a geldi. Başkan Clinton’ın toplantıda bir konuşma yapması bekleniyordu, fakat sonunda protestolar nedeniyle iptal edildi. Sosyal medyadan daha çok geleneksel medya dünya çapında haber yaptı. 1999’da Facebook yoktu. Dolayısıyla dijitalleşmenin eklesinin abartılabildiğini düşünüyorum. Elbette iletişimi yoğunlaştırıyor, ve bu anlamda yanıtın hızını da artırıyor. Siyasetçiler bunu anlıyor, o yüzden şimdi doğrudan iletişim için sosyal medyayı kullanıyor; geleneksel basının, gazetelerin düşüşe geçtiğini, fakat televizyonun hala önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Çünkü televizyonda bir stüdyo var, böylece farklı ülkelerden de gelseler insanları bir araya, yüzyüze getirebilirsiniz.

Dijitalleşmenin diğer alanlarda – güvenlik, gözetim, iletişim dinlenmesi – daha geniş sonuçları var. Otoritelerin birbirlerinden aldıkları bilgiler, sırlar ve birbirlerini hack’leyebilme becerileri temel iletişimden çok çok daha önemlidir. Gönderdiğim herhangi bir e-postanın, ileri geri gönderilen herhangi bir bilginin okunabileceğini, dinlemek isteyen dinleyebileceğini biliyorum.

DAD: En başından beri sosyologlar toplumu sürekli metamorfoz geçiren, biyolojik bir organizmaya benzettiler. Bu benzetme hakkında ne düşünüyorsunuz?

MA: Eh, burada evrimden bahsediyoruz. Biyolojik değişim süreci toplumsal değişim sürecinden daha iyi anlaşılır. Bunun temel nedeni, bence, toplumsal değişimde miras süreçlerinin, kimlik oluşum süreçlerinin, toplumsal varlıkların oluşumunun, kültürel olması. İnsan kültürünün en büyük yeteneklerinden biri, bireylerin kendilerini içine doğduğu

koşullardan, ait oldukları toplumsal birimlerden özgür kılınmaları. Tehlike, insanlığın kalanını tehlikeye atan imha nesneleri geliştiren insan yeteneklerinden çıkıyor – ve bunu söylerken aklımda yalnızca bombalar yok, aynı zamanda biyolojik organizmaların, virüslerin icadını da düşünüyorum. Biyolojik yapıyı değiştirebilecek teknolojinin görece yavaş ilerliyişinden farklı olarak, farklı robot teknolojilerinin gelişimi bizi pek çok açıdan lüzumsuz kılıyor. Bizim yeteneklerimiz insan türü için büyük tehlikeler yarattı

RGZ: The Global Age [Küresel Çağ] muhtemelen en ünlü kitabınız. Özellikle de siyasi dinamikler hakkındaki argümanlarınızla ilişki olarak, kitabınızı bugün nasıl değerlendiriyorsunuz?

MA: The Global Age 1990'ların ortasında, yani yirmi yıl önce yazılmıştı. "Küresel" in yeni dilinin neden bu kadar popüler olduğuyla ilgileniyordum. 1945'te ve daha sonra 1970'de gerçekleşen olayların küresel meselelere, yani gezegenin karşısındaki zorluklara dair yeni bir tanınırlık ortaya koyduğu sonucuna vardım. Bu, dar anlamda, Amerika Birleşik Devletleri tarafından dünya ekonomisinde kendi çıkarlarını desteklemek için kullanılan bir ideoloji olan küreselleşmeden (bir küresel meselenin çok özel bir örneği) farklıdır. O savaş sonrası yıllarda büyük mesele nükleer savaş tehdidi, çevrenin karşısındaki tehditler, artan yoksulluk, denizin kirlenmesi ve diğerleriydi. Bu meselelerle yalnızca küresel olarak başedilebilirdi. Benim için küreselin dilinin bu kadar önemli olmasının sebebi budur.

Küreselleşme Amerikan hakimiyeti, ve özellikle 1989 sonrası ve Sovyet İmparatorluğu'nun düşüşüyle, politik hale gelmiş bir meseleydi. Dolayısıyla The Global Age küreselleşmenin tek yönlü tek bir süreç olduğunu düşünenlere bir tepki olarak yazıldı. Küresel çağ insan türünün kolektif olarak tehdit altında olduğu bir çağdır.

Şimdi, yirmi yıl sonra neredeyiz? Küresel çağın siyasetinin billurlaştığını ileri sürebilirim. Dünya ikiye bölündü. Bir yanda küresel dünyanın nimetlerinden faydalanan, ve zorlukların ne olduğunu anlayan aydınlık, küreselleşmiş, eğitilmişler var. Bu bir grup insan, ve lider olmaya eğilimli ve her ülkede muhalif-hakim siyasi kutuplarını oluşturuyorlar. Bir de diğer yandan geriye kalan herkes var. Ve bu ikisi arasında giderek artan bir ayrım var.

Küresel çağın siyaseti çok ulusötesi bir hale geldi. Dolayısıyla bir ülkede ne olay olursa olsun, küreselleşmiş siyasetin bir açısı olarak görülmeli. Bence bu durum şu an bizim için çok

daha açık. İronik olarak birisi Hollanda'da potansiyel bir iktidar değişimi, veya Ekvator'da ne olduğu hakkında okuduğunda, bu değişiklikleri yalnızca dünya çapında seçkinler ve yerli nüfusları arasındaki ilişkiler bağlamında anlayabilir. Bu küresel bir çerçevedir. Bir ülkedeki siyasi olayları başka yerlerde olanlara bağlamadan anlamak mümkün değildir. Benim küresel çağ ile ilgili tezim budur. Son yirmi yılda olanlarla yalnızca daha da güçlendiğini düşünüyorum. Bu açıdan, dijitalleşme bence o kadar büyük bir fark yaratıyor ki, insanlar küresel üzerindeki odaklarını kaybediyor ve ağlarla, bağlantılar ve ilişkilerle daha çok ilgilenir hale geliyor olabilirler.

DAD: Dönüp kariyerinize baktığınızda, çalışmış olmayı dilediğiniz üç konu nedir?

MA: Doğa bilimleri ve insani bilimler arasında radikal bir ayırım yapan bir sistemde büyüdüm, dolayısıyla doğa bilimlerini çok gençken bıraktım. Şimdi farkediyorum ki doğa bilimlerinin ve sosyal bilimlerin entelektüel sorunlarının, genelde anlaşıldığından çok daha fazla ortak noktası var. Güçlerin belirlenmesi ve onları tanımlarken kullandığımız dil ile ilgili, doğa bilimlerini ilgilendiren temel meseleleri daha iyi anlayabiliyor olmayı dilerdim. İlk dileğim bilimlere dair daha çok bilmek olurdu.

İkinci dileğim: okulda bile Çin'den çok etkilenirdim, ve Londra Ekonomi Okulu'na gittiğimde çok iyi bir sinoloğun verdiği bir semineri alma fırsatı bulmuştum, ve Çin hakkında ödevler yazdım. Sonrasında, 1980'lerde Çin'i ziyaret bile ettim. Fakat hiçbir zaman, kariyerimin hiç bir noktasında, Çince öğrenmeyi düşünmedim. Şimdi öğreniyorum, ama keşke Çinceyi 18 yaşımdayken öğrenmiş olsaydım; çünkü farklı bir tür dil, farklı bir düşünme biçimi – ve dünyaya bu kadar farklı bir bakış 18 yaşımdayken muhteşem bir vasıf olurdu.

Üçüncü dileğim: Din hakkında gençken edindiğimden daha geniş bir kavrayışa sahip olmayı dilerdim sanırım. İngiltere Kilisesi'ne ait olarak büyüdüm, sonra öğrenciyken agnostik oldum. Yaşlandıkça dünya dinlerinin derin sezgilere sahip olduğunu farkettim. Tabi, burada Romanya'da en muhteşem din düşünürlerinden birine sahipsiniz, Mircea Eliade. Ellilerime gelene kadar Eliade okumamıştım. Onu yirmilerimde okumalıyım. ■

Martin Albrow'a ulaşmak için: <albrow@hotmail.com>

Diana Dumitrescu'ya ulaşmak için: <diana.dumitrescu@icub.unibuc.ro>

Raisa-Gabriela Zamfirescu'ya ulaşmak için: <raisa.zamfirescu@gmail.com>

> Kosova'da Sömürgecilik Mirası:

Ibrahim Berisha ile Söyleşi

| Ibrahim Berisha.

Ibrahim Berisha Kosova'da doğmuştur. Priştina'da Felsefe ve Sosyoloji eğitimi aldıktan sonra, lisansüstü eğitimi için Zagreb, Hırvatistan'a gitmiş, iletişim sosyolojisi alanında doktorasını burada tamamlamıştır. Kosova ve yurtdışında gazeteci ve editör olarak çalışmıştır; halen Kosova Priştina Üniversitesi Sosyoloji bölümünde ders vermektedir. İletişim sosyolojisi ve sosyo-kültür üzerine birçok kitabı bulunmakla beraber düz yazı ve şiirleri de yayınlanmıştır. Son kitabı *The Death of a Colony* (Sömürgecinin Ölümü)'dir. Bu söyleşi, Priştina Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yüksek lisansını tamamlamış **Labinot Kunushevc**i tarafından gerçekleştirilmiştir.

LK: *The Death of a Colony* (Sömürgecinin Ölümü) kitabınızda, Kosova tarihini bir sömürge tarihi olarak ele alıyorsunuz. Bunu açıklayabilir misiniz?

IB: Öncelikle, sömürgeleştirenlerin aynı sömürge altındaki insanlar gibi birbirinden farklı olduklarını düşünmemiz gerekir. Ama hangi anlamda birbirinden farklıdır? Örneğin, sömürgeleştirenlerin, sömürge sürecini inşa etme anlatılarıyla beraber bu anlatılarda belirtilen amaçlarda da farklılıklar olmaktadır. Bu durumu, Fransa'nın Cezayir'i,

İngiltere'nin Hindistan'ı ya da Belçika'nın Kongo'yu sömürgeleştirme amaçlarındaki farklılıklarla örneklendirebiliriz.

Sırbistan devletinin Kosova'daki sömürgeciliği, ekonomik, siyasi ve yayılmacı amaçları yolunda ilerlemeden önce, mitlerle ortaya çıkmıştı. Avrupa devletleri sömürge işgallerini ne mitlere dayanarak ne de Sırbistan'ın Kosova'da 1389 yılında Kosova Savaşı'nda yaptığı gibi "tarihi düzeltmek" adına yapmıştır.

LK: Sırbistan'ın Kosova'daki sömürgeciliğini daha bilindik sömürge biçimleriyle karşılaştırılması hakkında bize daha fazla bilgi verebilir misiniz?

IB: Hem amaç hem de süreç olarak farklılık göstermektedir: Britanya Hindistan'ın ülke nüfusunu yok etme niyetinde değildi ama Sırbistan bunu yaptı. Sırp devleti, Kosova'da çoğunluğu oluşturan Arnavutlara karşı kökten etnik temizlik yapmaya kalkıştı. Kosova'nın Arnavutlar'dan tamamen arındırılmasına dair tüm olanaklardan yararlanılması fikri üzerinden siyasi müdahale meşrulaştırıldı. Bu durum, en son 1998-1999 yılları arasında olmak üzere birkaç kez denendi. Söz konusu "uygulama" sadece Sırp devlet otoritesini değil, dini, kültürel, akademik ve sanat kurumlarını da kapsamaktaydı. Daha basit açıklamak gerekirse: Fransız bakış açısına göre Cezayir, Cezayirli'lerin nüfusu oluşturduğu bir ülkedy ve Fransızlar'ın eninde sonunda Cezayir'i terk edecekleri aşikardı. Sırbistan örneğinde ise, Kosova, Arnavutlar'ın geçici olarak içinde bulunduğu bir alandı ve nihai göçleri gerçekleşene kadar işgal etmek gerekliydi.

LK: Sömürgeleştirme stratejilerinin, yerleşimcilerden ziyade devlet projeleriyle mi oluşturulduğunu düşünüyorsunuz?

IB: Sömürgeleştirme stratejileri somut etkiler üretmek için yapılanmışlardır: Kosova'da bu, sosyo-demografik değişimler anlamına gelmekteydi. Yirminci yüzyıldan sonra, kentsel ve kırsal yapı ile mimari, Sırp'ların Kosova'da yerleştikleri tüm yerlerde değişime uğradı. Ortaçağ tarihinin yeniden canlanması bu değişimleri, ikonografik imgeler ile yeni köy ve kasabaların kurulması, okullar, yollar ve ekonomik değişimler yoluyla yeniden şekillendirdi ve etkiledi. Nüfus düzenlenmesi şehir ve kasabalarda kolayca değişime uğratılabilirdi ne de olsa Sırp yönetimi, askeri güçleri, jandarması, yargıçları ve bir ölçüde siyasetçileriyle burada konuşlanmıştı. Mülkler, onların yasal Arnavut sahiplerinin ellerinden tarım reform adı altında alınmış ve sömürgeci yerleşimcilere verilmişti.

Komünist dönemde gerçekleştirilmiş olan son tarım reformunda, köylerden aileler en fazla on hektar arazi ve ormanlık alan- aile ekonomisini hasara uğratan bir mülksüzleştirme modeli- ile ayrıldılar. 1950 yılında, 60 ya da daha fazla üyeye sahip köylü aileler sadece on hektar arazi ile köylerinden ayrıldılar. Böylelikle, ekonomik göç de başlamış oldu. Gençler Belgrad'a ve Yugoslavya'nın diğer şehirlerine vasıfsız işçi olarak gittiler. Kuyumcular, fırıncılar, konfeksiyoncular, genel olarak zanaatkarlar, kendi ülkelerinde ürünlerine alıcı bulamadıkları için Kosova'dan gittiler. Fakat, aileleriyle irtibatlarını koparmadılar, onlara para gönderdiler.

Buna karşın, sömürgeciler nereye yerleştilerse, merkez yönetimden maddi yardım gördüler. Ya pratikte, sosyo-demografik süreç nasıl görünüyordu? 1912'de Sırp'lar, Kosova nüfusunun yüzde beşini oluştururken, 1939'da bu oran neredeyse yüzde 40'a yükseldi. Sömürgeleştirme sadece demografik yapıyı değiştirmekle kalmadı, aynı zamanda ekonomik, toplumsal ve kültürel manzarayı da değiştirdi.

Arnavutlar'ın köylerde ve şehirlerin henüz şehirleştirilmemiş alanlarında ayrıştırılması, onları toplumsal değişimin meyvelerinden mahrum bıraktı. Akabinde bu tecrit, Arnavutların ikinci sınıf vatandaş olarak görülmesini meşrulaştırdı. Yıllar boyunca Arnavutlar eğitim hakkından (örneğin, üniversitelerde Arnavutça dilinde verilen derslere 1970 yılında başlandı) mahrum bırakıldılar, mülklerini kaybettikten sonra yoksullaştırıldılar ve sanki ıssız bir adadaymış gibi yaşadılar. Eski Yugoslavya'daki insanlar arasından sadece Arnavutlar Slav diline sahip değildi- bu da soyutlanmanın bir diğer unsuruydu.

LK: Komünist dönemde, Tito'nun yönetiminde, Arnavutlar'ın siyasi ve ekonomik anlamda daha iyi konuma sahip olduklarına dair genel bir kanı bulunmaktadır. Sizce, bu gerçeği yansıtmakta mıdır?

IB: Belgrad'daki yönetim, Arnavutlar'ın eşit bir topluluk, yani, Arnavutlar ve Sırp'lar'a eşit hakların ve sorumlulukların verilmesi fikrine katılmıyordu. Tito rejiminde, 1966 yılından sonra başlayan olaylarınise gerçek bir reform olmaksızın yapılan yüzeysel bir değişim olarak tanımlanabilir. Sırp'lar ve Hırvatlar'dan sonra Arnavutlar, Yugoslavya'nın en büyük üçüncü milletini oluşturmaktaydı ancak Yugoslavya devleti bunu değiştirmek adına aktif bir çalışma sürdürdü. 1950lerde, yaklaşık 200,000 Arnavut, devlet baskısından kaçmak için Kosova'dan göç etti, ulusal kimlik de büyük ölçüde değişime uğradı: Yugoslavya'daki "Türkler" in sayısı- çoğunluğu, kimliklerini değiştirerek kendilerine bir tür sığınak arayan Arnavutlardı- 1953'te 97,945'ten 1961'de 259,536'ya çıkarak %260 artmıştır.

Tito döneminde sömürgeleştirme faaliyetleri gelişerek devam etti. Kurşun, çinko, gümüş, kömür, magnezyum ve diğer mineraller bakımından zengin olan Kosova, doğal kaynakların bulunduğu bir alandı ancak madenler başlıca Sırbistan, Voyvoda olmak üzere diğer yerlerde işleniyordu. Bu yüzden Kosova, az gelişmişlikten muzdarip oldu.

LK: Arnavutluk sosyolojisi, Sırbistan ideolojisinin Kosova'daki siyasi, etnik ve kültürel egemenliğini nasıl görmektedir?

IB: Kosova'da Arnavutluk sosyolojisi genç olmakla beraber uzun süredir dogmatizm ve kuramcılığın egemenliği altındadır; Priştina'da Sosyoloji ve Felsefe Bölümü 1971'de açıldı ve *Sociological and Political Studies (Sosyolojik ve Siyasi Çalışmalar)* adında etkileyici bir kitap yazan Arnavut sosyolojisinin en bilinen ismi Profesör Fehmi Agani, 1999 yılında Kosova Savaşı sırasında infaz edildi. Priştina Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün diğer bir profesörü olan Ukshin Hoti, 1990larda ifade özgürlüğünü savunduğu için siyasi suçlu olarak hüküm giydi. 1999 yılından beri, kayıp listesinde. Profesör Hoti, Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim görmüş, ayrıca siyaset sosyolojisi alanında çalışmıştır.

Bugün, bir grup genç sosyolog çalışma konularına kültür, toplumsal yapı, din, toplumsal cinsiyet eşitliği, iletişim, siyaset vb alanları dahil ederek, konularını geliştirdi. Bu genç sosyologlar, yurtdışında eğitim gördü; farklı metodolojik

uzmanlıklara sahip olarak, farklı soruları araştırmaktalar. Bu durum, söz konusu genç sosyologların artık ideolojik bir bakış açısıyla sosyoloji yapmayacaklarının bir işaretidir- bu bakış açısı propagandaya hizmet etmekte ve sosyolojinin eleştirel yönlerini sekteye uğratmaktadır.

LK: Günümüzde sömürgeciliğin sonuçları neler olmaktadır?

IB: Günümüzde, sömürgecilik sonrası, sosyalizm sonrası bir dönemden bahsedebiliriz. Zor bir dönemden sonra, Kosova toplumu yeniden yapılanma sürecinde olup, kendini uluslararası finans, siyasi ve kültürel kurumlara entegre etmeye çalışmaktadır. Ancak, bu entegrasyon, her ne kadar umut vadetse de, vatandaşların arzu ettiği neticeleri vermemektedir. Hayal kırıklığı, hareket özgürlüğünün olmaması, işsizlik (özellikle gençler arasında) insanlara geçmiş ve geçmişteki ayrımcılık ve az gelişmişliği hatırlatmaktadır.

Toplumsal eşitliği sağlamak adına oluşturulan halihazırdaki politikaların başarısızlığa uğraması, gençleri karamsarlığa itmektedir. Gençlerin çoğu Kosova'dan gitmek istemekte, küresel iş piyasasını, geleceklerini inşa etmek adına bir şans olarak görmektedir. Ama, küresel piyasada başarı, yatırım ve eğitim sisteminin değiştirilmesini gerektirmektedir.

LK: Mitler, yüceltmeler, endoktrinasyon ve propaganda Kosova'yı nasıl etkilemiştir ve bu durum Arnavutlar arasında ne tür bir aşağılık hissi yaratmıştır? Arnavutlar, Sırp egemenliğine karşı koyabildiler mi?

IB: Balkanlar, büyük bir ilüzyonlar bahçesidir. Kim bu "gökemli anıları" geleceğe taşıyacaktı? Aydınlar, sanatçılar ve sıradan siyasetçiler. Halkın içini rahatlatmak için aldatıcı sözlere başvurumaktalar: anayurt, ulus, kahramanlar ve mitler. Söylemleri, folklorik bir vatanseverlik ve küstahlıkla, tehditlerle desteklenen bir yüceleştirmenin hakimiyetindedir. Yönettikleri kişilere önem vermeyen, güç edinmek için çabalayan siyasetçilere hizmet etmektedirler. Birçoğu geçmişte yaşamakta, sadece iş sahibi ve refaha kavuşmayı isteyen insanların duygularıyla oynayarak, halkı etkilemeye çalışmaktadırlar.

Bizimkine benzer bir toplumsal çevrede, enoktrinasyon yaygın biçimde görülmektedir. Geçtiğimiz beş yılda birçok genç, siyasi boşluğu dolduran propaganda ve umutsuzluk hislerinin sesine kulak vererek, Suriye ve Irak'taki IŞİD güçlerine katıldı.

LK: Yugoslavya, günümüz Kosova siyasetinde nasıl bir rol oynamaktadır?

IB: Yugoslavya artık tarihte kaldı. Güney Slavlar arasındaki coğrafi yakınlıkla beraber tarihsel olarak ulusal ve dilsel bağlar üzerinden inşa edilen kültürel ve siyasi bir hareketti. Eşitlik ilkeleri üzerine inşa edilmediği için varlığını sürdüremeyen bir oluşumdu. Arnavutlar her açıdan zarar gördü ve bu yüzden Yugoslavya, Arnavutlar'ın bugünkü siyasi bilincinde hiçbir şekilde yer almamaktadır. ■

İbrahim Berisha'ya ulaşmak için: <iberisha5@hotmail.com>

Labinot Kunushevc'i ulaşmak için: <labinotkunushevc@gmail.com>

> Felaket-Sonrası Ötautahi'de Güç Politikaları

Steve Matthewman, Auckland Üniversitesi ve Aotearoa Yeni Zelanda Sosyoloji Derneği Başkanı

2011 depreminden sonra Katedral Meydanı, Ötautahi (Christchurch).

Hızlı bir şekilde şehirleşen gezegenin eşi benzeri görülmemiş ölçüde karşılaştığı servet eşitsizlikleri, küresel ısınma ve kitlesel yok olma olasılığı, şehirlerde nasıl sürdürülebilir ve adilane yaşanabileceği sorusu dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Dünya nüfusunun çoğunluğu artık şehirlerde yaşamaktadır- 2050 yılına gelindiğinde, dünya nüfusunun üçte ikisi şehirlerde- ve eşitsizliğin giderek arttığı toplumlarda yaşıyor olacaktır. BM Sekreteri Ban Ki-moon, “artan küresel eşitsizlik, doğal afetlere maruz kalma, hızlı şehirleşme ile enerji ve doğal kaynakların aşırı tüketimi sistemik küresel etki yaratıp, tehlikeli ve öngörülemez seviyede risk tehdidi oluşturacaktır” uyarısında bulunmuştur.

Enerjiyi orantısız kullanan şehirler, sürdürülebilir enerjinin geleceği açısından kilit noktada yer almaktadırlar. Bu şehirler halihazırda, küresel nihai enerji talebinin dörtte üçünü oluşturmaktadır ve şehirleşme öngörüldüğü ölçüde devam ettiği takdirde, dünya, 2030 yılında şehir/toprak kullanımı/enerji altyapılarına 90 trilyon \$ yatırım yapmak zorunda kalacaktır. Uluslararası Enerji Ajansı sadece enerji altyapısı için, gelecek on yıl için 16 trilyon \$'lık bir bedel ortaya koymuş ve elektrik sektörünün “bu yatırımın büyük bir oranını absorbe edeceğini” eklemiştir. Dolayısıyla, enerjinin karşılanması ve altyapıya dair hakkın elde edilmesi büyük bir öneme sahiptir.

Aotearoa Yeni Zelanda dünyanın en şehirleşmiş uluslarından biridir ve 1980lerden itibaren dünyada ekonomik eşitsizliğin en büyük artış gösterdiği yerdir. Yakın dönemde ortaya

koyduğumuz, üç yıl süren araştırma projesi, şehirlerden birinin enerji altyapısına odaklanmaktadır: afet sonrası Ötautahi'deki (Christchurch) elektrik gücü.

Genellikle, bir şehri tamamen yeniden inşa etmek imkansızdır. Ama, 2010 ve 2011'de Canterbury'de yaşanan depremler, ileride yaşanabilecek doğal afetler, nüfus artışı ve insan kaynaklı iklim değişikliği gibi olayların yaratacağı şok ve strese dayanıklı, kapsayıcı ve esnek enerji sisteminin sürdürülebilir ve adilane olarak en baştan inşa edilmesine eşsiz bir olanak sağlamıştır.

Christchurch'ü dünya çapında bir laboratuvar olarak görmekteyiz: araştırmacılar sıklıkla megaşehirlere odaklanadursun, gezegen nüfusunun birçoğunu oluşturan küçük şehir merkezlerinde az çok yarım milyon

>>

insan yaşamaktadır- ve yaşamaya da devam edecektir. Christchurch'te de olduğu gibi, her yerde şehirler iklim değişikliği ve deniz-seviyesinin yükselmesi gibi sorunlarla pençeleşmektedir. “ Christchurch de, diğer modern şehirler gibi doğal aftelerin üzerine inşa edilmiştir...[ancak] depremlerle, birdenbire değişikliğe uğraması bakımından özgün bir yere sahiptir. Doğu yakası büyük ölçüde bir metre kadar batmış olup, neredeyse büyük bir okyanusla aynı seviyede olan dümdüz bir şehir halini almıştır, bu şehrin başına ne geleceği, bununla nasıl mücadele edileceği konusunda uluslararası bir test yatağı olmaktadır.

İlk işaretler umut vericiydi. Bu ölçüdeki hiçbir şehre bu kadar yüksek meblağda bir yatırım yapılmamıştır. Christchurch, Yeni Zelanda'da gerçek-zamanlı enerji-kullanımına dair bir yatırım geliştiren ve şehir yaşamının iyileştirilmesini amaçlayan bir değişim forumu olan “Geleceği Şekillendiren Şehirler” küresel programını imzalayan ilk şehirdir. Aynı zamanda, Rockefeller Vakfı'nın belirlediği 100 Dirençli Şehir'den biridir.

Ancak, depremlerin yarattığı “beyaz sayfaya” rağmen, hiçbir şey değişmemiştir. Elektrik hala büyük hidroyla üretilmekte, aktarımı ve dağıtımı ise tekelleşmiş birkaç özel şirket tarafından yapılmaktadır, güneş enerjisi altyapısı bulunmamakta, dağıtılmış müşteri tarafından üretilen güç minimal ölçüde kalmakta ve her ne kadar Aotearoa Yeni Zelanda imrenilecek rüzgar kaynaklarına sahip olsa da, buna önem verilmemektedir.

İsraf edilen bu olanak, ulusal elektrik enerjisi elde edilmesi bağlamında incelendiğinde daha sıkıntı verici bir hal almaktadır. Aotearoa Yeni Zelanda yirminci yüzyılın ortalarında tüm elektriğini yenilenebilir tek kaynaktan karşılamaktaydı: hidroelektrik güç tesislerine bir diğer yenilenebilir kaynak olan jeotermal güç eşlik etmekteydi. Günümüzde, fosil yakıtlar ulusal elektrik enerji birleşiminin üçte birini oluşturmaktadır- Benjamin Sovacool ve Charmaine Watts, Yeni Zelanda elektrik sektörünü “zamanla daha az yenilenebilir olması bakımından özgün” olarak değerlendirmektedir.

Teoride, %100 yenilenebilir enerji üretimine dönüş zor bir aşama olmalıdır. Yenilenebilirliğin faydaları iyi bilinmekle beraber tartışma götürmezdir. Kilowatt saat başına düşen hava kirliliği oranı gibi olumsuz dışsal etkileri azaltmakta, daha öngürülebilir ve sabit yakıt fiyatları söz konusu olmakta ve daha az sera gazı salınımı yapmakta, çalıştığı zaman daha az su tüketmekte, daha verimli olmakta ve yerel istihdam olanakları sağlamakla beraber daha iyi gelir getirmektedir. Özetle, yenilenebilirler daha sürdürülebilir, ekonomik açıdan da daha iyi bir bahis olmakta ve gelişmiş düzeyde topluluk katılımı ve güçlenmesi yoluyla daha dirençli bir görünüm yaratmaktadır.

Pratikte, % 100 yenilenebilirlerle dönüş zor olmamakla beraber, günümüz teknolojisi göz önüne alındığında tamamen elverişlidir. Aotearoa Yeni Zelanda zengin doğal kaynaklara sahiptir; hükümete göre, kişi başına düşen yenilenebilir enerji, dünyadaki en iyi rüzgar kaynakları, en çok güneşiği ve sayısız göl ve ırmaklar bakımından dünya çapında ilk sırada bulunmaktadır. Jeotermal kaynakları da eklediğimizde, Sovacool ve Watts, ülkenin elektrik sektörünün 2020 yılına kadar tamamen yenilenebilir olacağını belirtmektedirler.

Ancak, enerjiye dair sorunlar her zaman siyasi ve ekonomik çıkarlarla ilişkilidir ve yeni teknolojiler ya da doğal kaynakların tükenmesi devlet politikalarının da içinde bulunduğu toplumsal, kültürel ve kurumsal faktörlerden daha az önem arz etmektedir. Tekrar tekrar, siyasi seçkinler ve endüstrinin değişmez aktörleri; enerji uzmanları, yerel gruplar ve aktivist topluluklardan daha baskın olmaktadır- dolayısıyla, yenilenebilirlerin karşısına çıkan en büyük giriş engelini (özellikle yerel, küçük ölçekli dağıtımlar için) gücü elinde bulunduran, büyük ölçekli yoğunlaştırılmış tesisler oluşturmaktadır.

Önemli kararları kimin verdiğini, bu kararların dayanaklarını ve hangi sonuçları doğurduğunu ortaya koymak için sosyolojik çalışma yapılmalıdır. Öte yandan, çelişkili bir biçimde, sosyal bilimlerin enerji ve altyapılara dair konuları çoğunlukla göz ardı etse de -modern varoluşun matrisi- bu durum son zamanlarda değişmekte, enerji

sistemleri git gide toplumsal sistemler olarak görülmektedir. Sosyal bilimlerin “altyapıya dönüş” dair yeni emareler barındırsa da, yeni literatür, altyapıların ne olduğunu (süreklilik aracı ve yönetim şekilleri bakımından) ve ne yaptıklarını (doğa ve kültür arasında bir aracı olarak, toplumsal ve çevresel fayda ve zararları olan, yereli küresele bağlayan ve bildiğimiz şekliyle modern hayatın temelini oluşturmakta) araştırmaktadır.

Şehirleri yeniden inşa etmek zor bir görev olmakla beraber, nadiren görülür. Aotearoa Yeni Zelanda'da bu en son 1931'de, Napier depreminin ardından yapılmıştır. Christchurch'te daha yapılması gereken çok şey var: Yeniden inşa yavaş, sancılı ve oldukça sorunludur. Canterbury sakinleriyle yapılan araştırmalar, hükümetin iyileştirme önceliklerinin büyük ölçüde hayal kırıklığı yarattığını göstermektedir.

Ancak, umut etmek için nedenler de vardır: Christine Kenney ve Suzanne Phibbs yazılarında “ Māori felaket yönetiminin, Christchurch depremlerine verdiği karşılık ve birbirini takip eden iyileştirme sürecinde en iyi uygulama konusunda örnek teşkil ettiğini” belirtmişlerdir. “ Acil durum yönetimi aşamasında, Māori risk yönetimi inisiyatifi işbirliği içinde, etkili ve özellikle, “aroa nui kit e tangata” (tüm insanlara sevgi ulaştır) değeri başta olmak üzere, kaupapa (kültürel değerler) ile şekillenmiştir. Felaket-sonrasında, Ōtautahi halkı “geçici şehircilik”, kısa süreli topluluk önderliğinde yapılanmalar- kolektif bahçeler, gösteri merkezleri ve parklar- ile ortak şehir hayatını zenginleştirerek, dünya çapında bir yaratıcılık göstermiştir.

Topluluğun yaptığı bu yenilikler daha dayanıklı ve sürdürülebilir şehir yapıları için ders niteliğinde olabilir mi? Temelden başlayarak yeniden inşa sürecini gerçekleştirmek için ortaya koyduğumuz üç yıllık araştırma programından çıkardığımız derslerin, yenilikçi anlayışlar katarak, pratik anlamda rehberlik eden, güçlü, şeffaf, adil, kültüre uyumlu ve sürdürülebilir enerji güç sistemlerine geçiş yapma planı olanlar için politika üretmeleri konusunda fikir vermesini umuyoruz. ■

Steve Matthewman'a ulaşmak için:
<s.matthewman@auckland.ac.nz>

> Afet Sonrası Coğrafyalarda Yaratıcı Sporlar

Holly Thorpe, Waikato Üniversitesi, Aotearoa Yeni Zelanda

Holly Thorpe, yeni kayak parklarından birinin önünde.

Savaş ve doğal afetlerden, genellikle en çok çocuklar ve gençlerin etkilendikleri düşünülür. Ancak, her ne kadar çocuklar ve gençler yüksek oranda fiziksel, toplumsal, psikolojik ve siyasi risklere maruz kalsalar da, çocuklara ve gençlere “mağdur” gözüyle bakmak, onların kendilerine özgü eylemlilik, yaratıcılık ve becerikliliklerinin göz ardı edilmesine neden olabilir.

Bu “eksiklik modelinin” ötesine geçmeyi amaçlayarak, yerel sesler için bir alan yaratıp, gençlerin savaş, çatışma ve felaket durumlarında yaşadıkları deneyimleri önceleyen üç yıl süreli karşılaştırmalı bir çalışma yapmaya başladım. Royal Society Marsden Fonu projesinde yer alan iki vaka, gençlerin siyasi düzensizlik ve süregelen çatışma ortamında rekabetçi-olmayan aksiyon sporlarına katılımı üzerine yoğunlaşmaktadır: bu vakalardan ilkinin, Afganistan’da yoksul çocuklar için sivil bir kayak okulu olan Skateistan; ikincisini de Gazze’de taban örgütlemesiyle oluşan bir parkur grubu oluşturmaktadır. Diğer iki vakada da, doğal afet ve uzun dönemli bir yeniden yapılanma süreci yaşayan topluluklardaki gençler için aksiyon sporlarının toplumsal, psikolojik ve sivil önemini araştırmaktayım: 2010 ve 2011 depremleri sonrasında Christchurch’ü ve 2005’te Katrina Kasırgası yaşayan New Orleans’ı gözlemliyoruz.

Yeni Zelanda’da bulunan Christchurch’te deprem sonrası yaptığımız araştırmamızın ilk bulguları, gençlerin spora ve sivil katılımlarına odaklanarak, gündelik hayatlarında çoğulcu, birbiriyle kesişen güç yapıları içindeki hareketlerinin pek çok, genellikle de göze çarpmayan yönleri olduğunu göstermektedir. 2011 yılındaki depremde 185 kişi öldü ve birçok kişi yaralandı, şehir merkezi dümdüz oldu ve neredeyse 200,000 hane ya hasar gördü ya da yıkıldı. Depremler hayatı önem taşıyan alt yapıyı- yollar, kanalizasyon ve su- ve spor tesislerini (i.e. jimnastik, oyun alanları, yüzme havuzları, kulüp odaları, stadyumlar) yok etti- bu tesislerin hasar görmesi ilk anda acil bir durum yaratmıyor ancak bu tür yerlerin olmayışının yarattığı kayıp, doğal afetin üzerinden geçen hafta ve aylar içinde, sakinlerin yaşam tarzlarını ve rutinlerini yeniden düzenlemeye başlama çabalarında hissediliyor. Düzenli, rekabetçi ve rekreasyonel sporlar yapan sporcular ve sakinlerin deprem sonrası deneyimlerini göz ardı etmeksizin, rekabetçi-olmayan, düzenli olmayan biçimde aksiyon ya da “yaşam tarzı” sporlarını yapanların deneyimlerine odaklanarak, bu bireylerin depremlerden sonra spor faaliyetlerine nasıl katılım gösterdiklerini inceledim.

Depremin hemen ardından, katılımcıların birçoğu, aileleri ve arkadaşlarının sağlıkları ve refahı söz konusu olduğunda, spor faaliyetlerinin ikincil önemi olduğu kanısınday-

di. Depremden birkaç hafta sonra ise, birçoğu depremin spora katılımlarına olan etkisini gördüler. Tutkulu bir sörfçü olan Emma bu durumu “gündelik işlerimizin büyük kısmını yaptıktan sonra, hayatlarımızda büyük bir parçanın kayıp olduğunu anladık” sözleriyle açıklamaktadır. Birçoğu için ise, favori spor merkezlerinin hasar görmesi, derinden bağlı oldukları spor pratiklerini engelledi. Kaykacılara göre, şehir merkezinin “kırmızı bölge” haline gelmesi, şehirde en sevdikleri oyun alanının artık olmaması demektir. Tırmanışçılar sadece kapalı tırmanma tesisini değil aynı zamanda Port Hills üzerindeki yüzlerce tırmanış rotasına da erişemez olurlar, dağ bisikletçileri bu alanda yer alan yüzlerce parkuru kaybettiler. Başlıca kanalizasyon hatlarında görülen büyük ölçüdeki hasar Christchurch Şehir Konseyi’ni, arıtılmamış atık suların ırmaklara dökülmesine, dokuz ay süreyle yerel plajların kapanmasına zorlayarak, yerel sörfçü ve plajın diğer kullanıcılarının günlük rutinlerinin sekteye uğramasına sebep oldu.

Bu çalışmaya katılanlar, sekteye uğrayan spor pratiklerine karşı fiziksel, duygusal ve psikolojik tepkiler verirken, diğerleri de çok sevindikleri spor merkezlerinin artık olmayışına dair büyük üzüntülerini dile getirdiler: Japon tırmanışçı Yukumi “Kaybettiğimiz bu yerler için çok üzgünüm.”, “En sevdiğim tırmanışları burada yaptım, projelerim buradaydı. Onları çok özledim” dedi.

Kültürel coğrafyacı Tim Edensor, bireylerin büyük bir terslik ile karşılaştıklarında genellikle bu durumun etkisini hafifletmek için “tanıdık yerler, rutinler ve ayarlamalar” yapmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bu yargı, Christchurch’te sporla uğraşan birçok kişi için kesinlikle doğrudur, bu kişiler günlük stresle başa çıkmak için sporcu vücutları ve yaşam tarzlarına uygun tanıdık ritimler oluşturma, bireysel ve kolektif kimliklerini yeniden inşa etme ve yeni Christchurch’e olan aidiyet hislerini güçlendirme yollarını aramaktadırlar. Örneğin, birçok tutkulu sörfçü, Christchurch dışında kirlenmemiş, sörf yapılabilen plajlara gitmek için araba imecesi yaptı ve pek çok tırmanışçı ıpsız tırmanış için grup gezileri düzenledi, Allison Williams, plajları ve bu tırmanış rotalarının “terapötik manzaralar” haline geldiğini belirtmektedir.

Christchurch sakinlerinin bir kısmına göre, spor yapmak günlük hayatın stresinden uzaklaşmaya (geçici bir süre için) yardımcı oldu. Örneğin, tutkulu bir sörfçü olan Aaron, akranlarıyla sosyal etkileşim kurma açısından sörf yapmanın önemini şu sözlerle dile getirdi: “Sörfün içinde öylesine güçlü bir topluluk hissi var ki... [sörfte] geri döndüğünüzde, en azından birkaç gün için sakin bir yerde kalmak isteyebilirsiniz.”

Christchurch gençlerinin birkaçı deprem alanlarını tekrar tahsis ederek, depreme yaratıcı bir şekilde cevap vermektedir. Spor kültürünün, kendin yap ve otorite-karşıtı

değerlerini benimseyen kaykaycılardan bazıları, yıkıma hazırlanan binalarda kapalı kaykay-parkları oluşturdu. Trent, hasarlı binaların tahsis edilmesi konusunda “bizi küçük gören ve sadece sıkıntı verdiğimizizi, hiçbir işe yaramayan kaykaycılar olduğumuzu düşünen tüm insanları selamladıklarını” belirtmektedir. “Olan tüm hasar karşısında oturup dövünmek” yerine “[biz] bir şeyler yapmak için kendimizi ortaya koyuyor ve ‘tüm bu yıkılmış şeylerle neler yapabildiğimize bakın’ diyoruz. Depremden zarar görmüş yerlerin yaratıcı kullanımı yoluyla, kaykaycılar deprem-sonrası şehri mekansal olarak yeniden tahayyül edip, farklı bir şekilde inşa ettiler. Böyle yaparak, deprem felaketi yaşayan yerlerin ölü, hasarlı ve sadece yıkıma uygun olarak gören egemen anlayışı da kurnazca alt üst etmiş oldular.

Depremden ardından, alternatif spor pratikleri, fiziksel ve duygusal felaket coğrafyalarını yeniden tanımlamaya ve sosyal ağ ve bağlantıları yeniden kurmaya olanak tanımaktadır. Ancak, aksiyon sporlarına dair bu tür çabaların istismarcı ve ticarileşmiş boyutları da vardır. 2015 yılında, Amerika menşeli kot markası Levi Strauss, ortak kaykay parkı yapılması için 180,000 YZ \$ bağışta bulunacağını duyurmuştu.

Bölgedeki gençler ve ailelerin birçoğu Levi’in sponsorluğunu üstlendiği kaykay parkının yapılmasını son derece destekledi; ulus ötesi bir şirketin yatırımını eleştirmek yerine, bu öneriyi memnuniyetle kabul ettiler. Öte yandan, bölge sakinlerinin pek azı afet sonrası Christchurch’e yatırım yapan Levis Strauss’un çıkarı ve Konsey’in bu sürece iştiraki konusundaki endişelerini dile getirmek için internet üzerinden Konsey’i hedef alan bir forum oluşturdular. “Çevreden maksimum fayda sağlamak adına yaratıcı [sic] yollar bulmalıyız, göze batan ticari bir pazarlama için değil” ya da “Levi şirketi kendisi için en iyi profili çok uluslu bir görünümle elde etmek istiyor, topluluk umrunda bile değil” gibi yorumlar, yerel halkın endişelerini, bu girişimi uluslararası bir şirketin depremler yüzünden tarumar olmuş ve spor ve eğlence tesisleri için konsey fonunun olmadığı yerlerde eşsiz bir pazarlama olanağı olarak ele alması, Naomi Klein’in “afet kapitalizmi” tanımlamasına uygunluk göstermiştir.

Sürdürmekte olduğumuz çalışmamız, savaş ve afet koşulları altında yaşamı iyileştirmek için gayriresmi spor aktivitelerinin sunduğu farklı olanakları ve bu tür çabaların gerçekleşmesini sağlayan ya da engelleyen çeşitli güç biçimlerini araştıran ilk küresel inceleme olabilir. Çalışmamız, yetenekli gençlerin yerel koşullara nasıl karşılık verdiklerini, aynı zamanda da küresel güç yapılarından ve ulus ötesi ağlardan nasıl etkilendiklerini ortaya koymaktadır. ■

Holly Thorpe’a ulaşmak için: <thorpe@waikato.ac.nz>

> İstismarı Susturmak

Elizabeth Stanley, Wellington Victoria Üniversitesi, Aotearoa Yeni Zelanda

Yeni Zelandalı örgüt "Child Matter [Çocuk Önemlidir]"den – Çocuk İstismarını Önlemek için Eğitim

Brexit oylaması ve Donal Trump'ın başkanlığının ardından, Yeni Zelanda'nın göçmenlik sitesi, anavatanlarından kaçmak isteyen birçok kişi tarafından yoğun şekilde ilgi görmektedir. Yeni Zelanda'nın (YZ) elbette cazibesi vardır: film yapımcıları, bu etkileyici fondan kareler yakalamayı seviyorlar ve ülke gerçekten de bolluk ve bereket içinde. Hoşgörülü, ilerlemeci ve insan hakları konusunda bilinç sahibi bir ülke olarak görülüyoruz: YZ kadınları, 1893'te dünyada ilk kez oy hakkına kavuşan kadınlardır; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da, Kiviler (Yeni Zelandalılar) uluslararası insan haklarının gelişmesinde merkezi bir role sahiptiler ve suça onarıcı adalet bakışı açısıyla yaklaştığımız herkes tarafından bilinmektedir.

Ancak, yakından bakıldığında, YZ'nin bu parlaklığı sönmeye başlamıştır. Yoksulluk hüküm sürmekte, cinsel saldırı oranında artış ve yeni- sömürgecilik bağlamında, Māori, yüksek tutukluluk oranıyla da bu durumu en şiddetli biçimde yaşamaktadır. Potansiyel göçmenleri baştan çıkaran imge, dışlanma, ötekileştirme ve suç ile sıklıkla örtüşen siyaset, politikalar ve pratiklerin üzerini örtmektedir.

Hiçbir yer, YZ'nin devlete bağlı bakım evleri ve kurumsal çevrelerdeki erişkinlerin çocukları istismar etmelerine verdiği karşılık söz konusu olduğunda, YZ kadar dürüst değildir. Son zamanlarda, binlerce Yeni Zelandalı, istismara yönelik belgeleri cesurca ortaya çıkarmaktadır. *The Road to Hell (Cehenneme Giden Yol)* adlı kitabımda 105 mağdur, devlete bağlı bakım ve koruma evlerinde kalmış olduklarını belirtmektedir- bu sayı, 1950lerden 1990lara kadar bu kurumlardan yolu geçen 100,000'den fazla çocuk göz önüne alındığında, küçük bir orana tekabül etmektedir.

Sözkonusu tanıklıklar tüyler ürperticidir. Sosyal hizmet çalışanları sık sık kardeşleri birbirinden ayırmakta bazen

de onları birbirlerinden yüzlerce kilometer ötedeki yerlere yerleştirmektedirler. Çocukları karanlık, ayrıştırılmış hücrelerde günlerce ya da aylarca tutmuşlar ve bazı zamanlarda da bu yerlerden kaçan ya da yaramazlık yapan gençlere elektroşok uygulamışlardır. Yıkıcı davranışlarda bulunan erişkinler tarafından cinsel istismara uğrayan çocukların şikayetleri de susturulmuştur. Bu evlerde, sınırlı ve bazen de hiç eğitim faaliyetleri uygulanmamakta, ve "elebaşı" çocuklardan, kendi akranlarını kuruma itaatlerini ölçmek için kontrol etmeleri istenmiştir. Sosyal hizmet çalışanları, kimsenin sevmediği yükümlülüklerinden bahsettiler ve en küçük basit suçlar için bile sert ve onur kırıcı cezalar verdiler- bedenleri kanayana kadar kayışla dövmek ya da dış fırçasıyla yerleri sildirmek gibi- Çocuklara birer mahkummuş gibi davranarak, devlete bağlı bakım evleri için öngörülen, görece ilerlemeci politikalar ve kuralları göz ardı etmişler, bunun yerine, korkuyla dolup taşan, travma yaratıcı merkezleri yönetmişlerdir.

Uzun yıllar sonrasında, mağdurlar geçmişlerini gün yüzüne çıkarmaya başlayarak, devlet kurumlarının kendilerine nasıl zarar verdiklerini ya da onları korumada nasıl başarısız olduklarını ortaya koymaktadırlar. Kendilerine uzun süre uygulanan şiddetin kanıtlarını göstererek- depresyondan Travma-Sonrası Stres Bozukluğu, anksiyete, madde bağımlılığı, aile şiddeti, hapis cezalarına kadar- mağdurlar, deneyimlerini geniş kitlelerce ilgiyle karşılanması, anlaşılması ve karşılık bulması umuduyla aktarmaktadırlar.

Buna karşılık, YZ hükümeti gelecek zor günlere hazırlanmaktadır. Birçok ülke- Avustralya, Kanada, BK, İrlanda ve diğerleriyle birlikte- istismar mağdurlarının kamusal alanda tanınması ve onlara bireysel destek sağlanması konularında zorluklarla karşılaşmaktadır, YZ'nin bu duruma verdiği karşılık ise devletlerin, meşruiyetini, çıkarları ve ekonomi-

>>

lerini, sonuçlarından bağımsız olarak doğru-söyleme politikalarını nasıl yönettikleri konusunda onlara zorlu bir ders vermektedir.

İstismar konusunda davacı olan birçok kişi, Toplumsal Gelişme Bakanlığı'nın "Geçmişe Yönelik İddialar Birimi" aracılığıyla çare aramaktadır. Ne yazık ki, Bakanlık'ın kendisi de bu iddiaların ortaya çıktığı yerin, devletin bir organıdır. Mağdurların çoğu, kendilerini mağdur duruma düşürmekte payları olan bir kurumun sorumlusuna asla güvenmemekle beraber birim ile onun "sahibi"nin birbirinden bağımsız olarak düşünmeyecektir. Mağdurlardan biri olan Peter, "Bana durduk yere anal muayene yapılmasını kabul edeceğim demek gibi bir şey bu... Size tatmin edici bir cevap vermeyecekler." demektedir.

Gerçekten de, bütün yıllar boyunca önemli istismar iddialarının sorgulanmamasına, sıklıkla da mağduriyetin herhangi bir şeklinin resmi olarak kayıt altına alınacağına yönelik gerçeği yansıtmayan bir varsayımın yapılmasına neden olacak biçimde birçok mağdur, Bakanlık'ın kendilerine inanmadığı ve onları aşağıladığını gösteren bir kültürle karşılaşmaktalar. Mağdurların birçoğu, dosyalarında kötü muameleyi ispat edecek hiçbir veri olmadığından dolayı, iddialarının geçersiz kabul edildiğini belirtmekte.

Bakanlık aynı zamanda süregelen sorunlardan dolayı da mağdurları suçlamakta, davacıların yaşadıkları fenalıkların başlarına bakım evlerinden değil de hayatta yaşadıkları diğer deneyimlerden geldiğini öne sürmektedir. Örneğin, Bakanlık Sue'ya yaşadığı zorlukların yaşamının erken döneminden beri kullanmaya başladığı alkol yüzünden olduğunu belirtmekte, dolayısıyla, hiçbir iddasını geçerli saymamaktadır. Yargı ise, Sue'nun alkol sorunu ile devlet koruması altındayken yaşadığı şiddet, cinsel saldırı, hücre hapsi ve eğitim yetersizliğinin arasında bir bağ olduğunu kabul etmemiştir.

Bakanlık yakın zamanda, 700'den fazla iddianın değerlendirildiği "hızlandırılmış" bir süreç başlatmıştır. Mağdurlar, mağduriyetlerine tanınırlık kazandıran kısa özür mektupları aldıkları için minnettardır- genellikle, ilk kez resmi bir biçimde pişmanlığın belirtilmesine şahit olmaktadır. Mağdurların bir kısmı, her ne kadar 20,000 YZ \$ tazminat almış olsalar da, bu miktar diğer yargılama süreçlerinden elde edilen miktara kıyasla düşük kalmaktadır. Öte yandan, mağdurların tazminat alabilmeleri için bir daha kanuni hiçbir hak talep etmeyeceklerine dair imza atmaları ön koşul olarak gerekmektedir- yeni bir gelişme ise, Bakanlık'ın, tazminat alanların halihazırda çok fazla varlık ellerinde tuttukları gerekçesiyle, yoksulluk gelirlerini kesmesi yönünde tehdit etmesidir.

Yeniden düzenleme için iki alternatif yol vardır. İlk olarak her ne kadar devlet, sıklıkla yasal anlamda teknik ayrıntılar üzerinde durarak bu iddiaların dozunu düşürme eğiliminde olsa da, mağdurlar yasal olarak dava açabilirler. Zaman aşımı kapsamında, mağdurların ifadelerinin ikna ediciliğine bakılmaksızın, iddialarının işleme alınmayacağı belirtilmektedir. Dahası, devlet kuruluşları eğer gelecekteki davaların başarılı olmayacağına kanaat getirirlerse, yasal yardımlar geri alınabilir.

İkinci olarak, 2008-2015 yılları arasında, mağdurlar yaşadıkları deneyimleri Gizli Dinleme ve Yardım Hizmeti'ne anlatmış ve karşılığında sınırlı da olsa yardım almışlardır: on danışmanlık seansı, kayıtların ya da yakınların bulunmasına dair yardım vb. Ancak, hizmetin adından da anlaşılabilirceği gibi, bu süreç gizli kalmış, istismar iddialarının kamuda ses getirmesinden kaçınılmıştır. Sue'nun ortaya koyduğu gibi, "Burada Westminster sistemi değil, Axminster¹ sistemi vardır" ki bu sistem, devlet şiddetinin ve verdiği zararın en ciddi örneklerinde bile kamusal alanda sessizliğin sürmesini sağlamıştır.

Devletin ilgisizliğinin, ötekileştirmenin ve devletin uyguladığı ciddi orandaki şiddetin örtbas edilmesi, bizim mağdurlar için daha iyi şeyler yapamadığımızı göstermektedir. Ve ihlaller halen sürmektedir. Okullarda güvenli hücrelerden uzun süreli tecritlere, Çocuk, Genç ve Aile evlerindeki akla sığmayan cezalara yada çoklu ev-dışı-bakım yerleştirmelerine kadar, YZ devletinin çocuklara verdiği zararın tekrarlanıyor olması utanç vericidir. Geçmiş susturan bu süreç, zarar verici pratiklerin, kültürel ve kurumsal anlamda müsamaha gösterilmesine süreklilik kazandırmaktadır.

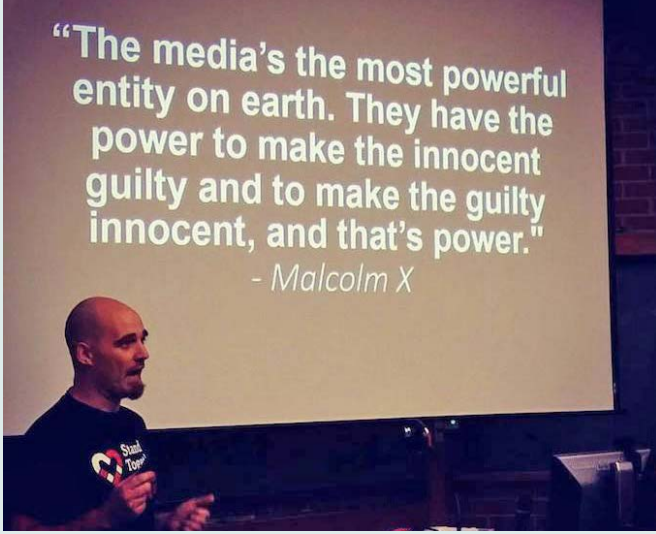
Diğer ülkeler daha uygun yaklaşımları benimsemektedir: bu zorlu hikayelerin açıkça anlatılması, devletin de rolünün olduğunun ortaya koyulması, istismar ile uzun dönem zarar arasındaki ilişkinin saptanması, destek sağlanması, yeniden düzenleme için bağımsız yetki önlemlerinin alınması ve resmi olarak özür dilenmesi. Suçlu devletin bu çirkin şiddet eylemlerinin sorumluluğunu üstlenme eğiliminde olması, utanç, korku, çaresizlik ve kaybetmişlik hisleri taşıyan, travmatize olmuş sayısız mağdura manevi olarak rahatlık sağlayabilir. "Tanıma, Telif Etme ve Önleme Komisyonu" gibi resmi bir karşılık, mağdurların geçmişleriyle hesaplaşmasına yardım etmekle beraber ulusal ölçekte de önceliğe sahip olmalıdır.■

1 "Axminster" bir kelime oyunu olup, burada geçen "Ax" ifadesi, "savuşturmak" anlamını taşımaktadır.

Elizabeth Stanley'e ulaşmak için: <elizabeth.stanley@vuw.ac.nz>

> Aktivizm ve Akademi

Dylan Taylor, Wellington Victoria Üniversitesi, Aotearoa Yeni Zelanda

Malcom X'ten bir alıntı, solcu düşünce kuruluşu Economic and Social Research Aotearoa'ya ilham veriyor.

Aotearoa Yeni Zelanda parlamentosu hareket-siz bir dönemden geçiyor. Ülkenin, beşinci hükümetini oluşturan Ulusal Parti'nin, 1984'te kendinden önceki İşçi Partisi'nin oluşturduğu Dördüncü Hükümetin önünü açtığı vergi kesintileri, artan özelleştirmeler ve istihdam kanunlarında işveren-odaklı değişimler gibi neoliberal projeleri devam ettirdiği görülmektedir. Sonuçlar ise tahmin edilebilir olmaktadır: derinleşen eşitsizlik, evsizlik oranında artış ve giderek istikrarsızlaşan istihdam.

2017 seçimleri öncesinde, mutabakat anlaşması yapan İşçi Partisi ve Yeşiller, bu sene seçimleri kazandıkları takdirde "bütçe sorumluluklarına" bağlı kalacaklarını belirttiler- her ne kadar en kötü durum senaryosu karşısında verilecek ufak tavizler söz konusu olsa da, her şeyin "eski tas eski hamam" olarak kalacağı bir tasarıydı bu. Diğer gelişmiş demokrasilerde olduğu gibi, Aotearoa Yeni Zelanda, oy kullanan seçmen sayısının düşüşe geçtiğini ve siyasetçilere yönelik şüphenin arttığını görüyor ve bu trendi, İşçi-Yeşiller koalisyonunun tersine çevirmesi ise pek mümkün görünmüyor.

Öte yandan, parlamentonun dışında, neoliberalizme meydan okumaya çalışan yenilikçi projeler de bulunuyor. Diğer sosyal bilimler disiplinlerindeki meslektaşları gibi, sosyologlar da eleştiri ve umut kültürünü yeniden canlan-

dırmada ve hegemonya-karşıtı kurumların oluşturulmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Bu umut vadeden girişimlerin arasında radikal sol-eğilimli düşünce kuruluşu, Aotearoa Ekonomik ve Sosyal Araştırma (AESA); aktivist ve akademisyenleri biraraya getiren *Karşıgelecekler: Aotearo'da sol düşünce&pratiklerinin* kurulması; her yıl Toplumsal Hareketler, Direniş ve Toplumsal Değişim (THDTD) konferansının düzenlenmesi gibi etkinlikler de bulunmaktadır. Bu üç inisiyatif de neoliberal statükoyla kesin kararlılıkla mücadele etmektedir.

AESA, resmi olarak 2016 yılında, Sue Bradford'ın Aotearoa Yeni Zelanda'da bulunan sol eğilimli düşünce kuruluşunun uygulanabilirliğini araştırmak üzerine yazdığı doktora tezinden ortaya çıkmıştır. Yararlanıcı ve yoksul gruplar için uzun yıllar boyunca aktivistlik yapan ve eski Yeşiller Partisi Milletvekili olan Bradford akademisyenleri ve aktivistleri " direniş, dayanışma ve umut kültürü, ezilen, baskı altında olan ve ötekileştirilen insanların umutları ve meseleleri hakkında bilgilenmek ve bu bilgileri aktarma aktarma" tohumunu ekmek için biraraya getirmektedir. (<https://esra.nz/about/>) Önceki inisiyatifler, ülkedeki konut krizi, ekonomik planlamanın yeniden düşünülmesi ve siyasi organizasyonların yeni biçimleri gibi araştırmaları kapsamaktaydı.

AESA'nın *kaupapası* (Māori dilinde “program” ya da “amaç” anlamında kullanılmakta), Aotearoa Yeni Zelanda'daki Māori egemenliğinin tanınmasına (ülkenin kuruluş belgesi olan Waitangi Antlaşması'nda da vadedilen ancak o zamandan beri hiçbir hükümet tarafından itibar edilmeyen) duydukları güçlü bağlılıktır. Bu inisiyatif, sosyal bilimler için daha da belirginleşen bir duyarlılıkla yönlendirilmiş “ kapitalizm ve sömürgeleştirmenin ötesinde hareket etmek” için stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır- bilginin bu geçerli ve kavrayışlı biçimleri “tabandan gelmekte” ve bu tür bilgiler sosyal organizasyonun alternatif biçimlerinin nasıl şekillenebileceği üzerine düşünüldüğünde önem taşımaktadır.

Benzer anlayışlar, *Karşıgelecekler* adlı yeni bir yayının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu yayın, “ toplum, siyaset, kültür ve çevrenin nasıl anlaşılabilirliği, düşlenebileceği ve etkilenebileceği üzerine tartışmalara müdahil olmak ve başlatmak” (<https://counterfutures.nz>) amacını taşımaktadır. Akademisyen araştırmacılar ile topluluklar, sendikalar ve aktivist örgütler tarafından üretilen bilgiler arasında bir diyalog geliştirmeye çalışmaktadır. Akademik hakemden geçmiş makalelerin yanı sıra, bu yayın, çağdaş siyasi ve toplumsal konular hakkındaki “girişimlere”, aktivistler ve akademisyenlerle yapılan röportajlara da yer vermektedir. *Karşıgelecekler*, bağımsız kitapçılarda ve önde gelen üniversite kütüphanelerinde bulunabildiği gibi, yayımlandığı tarihten başlayarak altı ay içinde de içeriğine online olarak ücretsiz ulaşılabilir- bu yaklaşım, yayının ödeme duvarının arkasında kalmamasını sağlamaktadır. *Karşıgelecekler*, birbirinden farklı okurları kendisine çekerek, güçlü araştırmalarla ortaya konulan alternatif düşünceler ve siyasi örgütlenme için özgün olanakların keşfedilmesi yönündeki arzuyu da pekiştirmektedir.

Karşıgelecekler'in ilk üç sayısı, birbirinden farklı özgeçmişlere sahip yazarlara ev sahipliği yapıyordu: LGBTQI+ gruplar, sosyoloji, Māori aktivizmi, psikoloji, hapis cezası karşıtları, felsefe, yoksulluk karşıtı gruplar, tarihçiler, sendikacılar, kriminoloji, çevre örgütleri ve iletişim çalışmaları. Bu liste, aktivist ve akademisyen ayırımına uzanmakla beraber disiplinlerarası geçişe de yer vermektedir.

Aynı dünya görüşü, yılda bir düzenlenen THDTD konferansında da gözlemlenmektedir. İlk olarak 2014 yılında, yeni gelen Türkiyeli akademisyen Ozan Nadir Alakayuklar tarafından düzenlenen konferans gitgide gelişmektedir. Üçüncü yılında 400'ten fazla kişi katılmış olup, Aotearoa'daki parlamento dışındaki Sol eğilim adına dönüm noktası niteliğinde bir organizasyon haline gelmiştir.- 1970lerden beri ilk kez, bu kadar farklı özgeçmişlere sahip sayıda kişi biraraya gelmiştir. Konferanstaki sunumlarda Māori egemenliği, ekonomiye alternatif yaklaşımlar, Pasifikalılar'ın aktivizmi, iş geleceği, iklim adaleti, sağlık ve engelli adaleti ve çağdaş sendikacılık konuları işlenmiştir. Bu konferansa aktivistler ve akademisyenler katılmış olması büyük önem taşımaktadır (<http://counterfutures.nz/2/editorial.pdf>).

THDTD'nin katılımcıları ve düzenleyicileri bu farklılıkların oluşturduğu gerilime, bu farklılıkları önemsizleştirerek ya da kenara iterek değil yapıcı olarak yaklaşmışlardır. 2015'te THDTD konferansı, bilgi üretimi ve bilginin yaygınlaştırılmasına dair konularda aktivistler ve akademisyenlerin yaklaşımlarının yarattığı gerilimi ortaya çıkarmıştır- bu keşif, 2016 yılındaki konferansın temasını da belirlemiştir, “Akademik-aktivist ayrımı” Dolayısıyla, 2016 yılındaki konferansta, Sol'daki Māori ve Pākehā (Avrupa nesepli Aotearoa Yeni Zelandalılar) arasında süregelen gerilim vurgulanmış, bu durum 2017 yılındaki konferansın temasını da belirlemiştir- *Ka whawhai tonu mātou*, Kapitalizmin ötesinde- sömürgeciliğin ötesinde (<https://esra.nz/socialmovements2017/>).

Temelde derinleşen eşitsizlik ve parlamenter siyasetten kopuş olmasına rağmen, ihtiyatlı bir iyimserlik için de neden vardır. İlk olarak, farklı aktörlerin bir araya gelmesi parlamento dışı Sol'un yeniden bir noktada birleşebildiğini göstermektedir. Birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi, Aotearoa Yeni Zelanda da Sol'un bölünmesine şahit olmaktadır- bu durum aynı zamanda, sözde Materyalist Sol ve kimlik siyaseti arasındaki ayrımı da göstermektedir. Süregelen gerilimlere rağmen, bu yeni inisiyatifler, bu durumun birbirinden ayrı alanlarda yer almadığını ve etkili bir sosyal değişimin materyalist ve kültürel alanların birbirleriyle diyalektik ilişkide olduklarının farkına varılmasıyla gerçekleşeceğini savunmaktadırlar.

İkinci olarak, bu inisiyatifler toplumsal hareketler ve aktivizmden üretilen bilgilerin meşru ve en çağdaş olduklarına dair güçlü bir bağlılık ortaya koymaktadırlar. Akademide yer alanlar içinse bu bağlılık, çalışmalarını yürütmek için işbirliğinde oldukları ve beraber araştırmalar yaptıkları gruplara sağlanan faydayı da kapsamaktadır. Kamusal sosyoloji ve aktivist literatürün gelişmesinde, yerli akademisyen Linda Tuhiwai Smith'in etkisinin de rolü vardır. Somut toplumsal çatışmalar ve akademide üretilen bilgilerin birleştirilmesiyle, yeni bilgilerin üretken alanı da şekillenmektedir.

Son olarak, farklı aktörlerin işbirliği ve ürettikleri bilgilerin kapsamı hegemonya-karşıtı bir proje için de dayanak oluşturmaktadır: bu proje, toplumu farklı biçimde nasıl örgütleyebileceğimiz sorusunu sorma cesaretini göstermektedir. Bu da, eşitlik fikrinin canlandırılmasını, siyasi ve ekonomik örgütlenmelere yeni biçimler aranmasını, sömürgecilikten kurtulan ve daha sürdürülebilir çevre pratiklerine ön ayak olunmasını da beraberinde getirmektedir. Söz konusu proje daha yeni olmakla beraber kuşkusuz kırılganlıklara da sahiptir, ancak 2008 yılındaki Küresel Finansal Kriz'inin sonucu göstermektedir ki alternatifler olmadığı müddetçe, her şey “aynı tas aynı hamam” devam edecektir. Aktivist ve akademisyenlerin yeni ve üretken yollar için biraraya geldiği Aotearoa Yeni Zelanda'daki bu inisiyatifler, alternatif geleceklere dair umut vermektedir. ■

Dylan Taylor'a ulaşmak için: <Dylan.Taylor@vuw.ac.nz>

> Yerli Kriminolojiye Doğru

Robert Webb, Auckland Üniversitesi, Aotearoa Yeni Zelanda

Māori halkının gururlu geçmişi bu eski baskıda halkının şimdiki kasvetli durumuna bakan atalarıyla sembolize edilmiş. Foto-montaj: Freepik'ten bir resimle Arbu.

Aotearoa Yeni Zelanda'da, Māoriler'in toplumda ötekileştirildiği, suç ve mağduriyet oranlarındaki düzensizlikte açıkça görülmektedir- bu durum, yerel halkların İngiliz veya Britanya kökenlilerin yerleştiği ülkelerde yaşadıkları mülksüzleştirilme deneyimleriyle paralellik göstermektedir. Genel nüfusun sadece % 15'ini oluşturan bu azınlık nüfus, Māoriler, ülkede yaşayan diğer vatandaşlara oranla daha fazla tutuklama, mahkumiyet ve cezalarla karşılaşmaktadır. Yeni Zelanda'nın Māori geleneklerinden köklerini alan yenilikçi onarıcı adalet pratiklerinin uluslararası arenadaki ününe rağmen, hapis cezası oranları nispeten yüksektir- bu durum özellikle Māoriler'e zarar vermektedir zira Māoriler ülkedeki erkek mahkumların %50'sini ve kadın mahkumların %60'ını oluşturmaktadır. Sistemin suç oranlarını azaltmadaki başarısızlığı ile çocuk ve kadın mahkumların toplumsal olarak dışlanmaya dair yaşadığı temel sorunların geniş kitlelerce bilinmesine rağmen, son zamanlarda haber bül-

tenleri, hapishanelerde çalışacak görevli sayısının giderek artacağından söz etmektedir.

Māoriler'i hedef alarak ceza hukukuna yapılan müdahaleler, sömürge döneminden günümüze kadar farklı şekillerde rasyonelize edilmiştir. Çoğu zaman, ülkenin tarihçesine bakıldığında da, Yeni Zelanda devlet kurumlarındaki temsilciler ve görevliler, Māoriler arasındaki suç oranının tartışmasız olarak toplumsal bir sorun yarattığını, bu sorunun da Māori topluluklarının geleneklerinden ve yapılarından ileri geldiğini savunmuşlardır. Yakın zamanda, risk faktörlerine maruziyet ve kriminojen ihtiyaçlara yönelik fikirlerin analizlerde öne çıkmaya başlaması, Māoriler'in aktif olarak devlet müdahalesine ihtiyaç duyan bir nüfus olarak resmedilmesine neden olmaktadır. Politikalara tepkilerin birçoğu Britanya ve Kuzey Amerika bağlamlarında yapılan kuramsal ve ampirik analizlere dayandırılmakta, ancak Māoriler'e uygulanan toplumsal kontrol hakkında da bilgi vermektedir-

>>

genellikle, hakkında teori geliştirilen Māoriler'in toplumsal ve kültürel farklılıkları ile bu teorilerin yapılandırıldığı toplumsal, tarihsel ve siyasi bağlamlar arasındaki fark genellikle gözardı edilmektedir.

On yıllar boyunca Māoriler, Yeni Zelanda'daki devlet politikalarının sistemik ırkçılığı ve kurumsallaştırılmasıyla mücadele etmektedir. Bu yaklaşıma yönelik eleştiriler, Moana Jackson (1988)'in, *The Māori and the Criminal Justice System (Māori ve Ceza Adaleti Sistemi) – He Whaipānga Hou* raporunda ele alınarak, Maori bakış açısından ceza adaleti incelenmektedir. Bu analiz, sömürgeleştirme ve dayatılan adalet sistemini de içine alarak, toplumsal ve tarihsel süreçlerin Māori yaşamına etkisini açıklamaktadır. Rapor, Yeni Zelanda'da ceza adaleti sistemini eleştirel olarak incelemekte ve kültürel değerlerin pratikleri ve yaklaşımları hakkında bilgi vermektedir.

Elbette, kültürel olarak farklılık gösteren değerleri yansıtan adalet pratiklerine dair devletin reform çalışmaları ve ceza adaleti konusunda Māoriler'in endişelerine değinen girişimler de söz konusudur. 1989'dan beri gençlere yönelik adalet sistemindeki değişimler, aralarında aile grup konferansları ve 1989 *Çocuk, Genç İnsanlar ve Aileleri Yasası (ÇGİAY)*'nin da bulunduğu, genç suçluları resmi yargı sisteminden uzaklaştırmayı, aile grup konferansları yoluyla da suçlu ve aileleri mağdurlar ve onların aileleriyle biraraya getirmeyi amaçlamaktadır. Adalet yaklaşımında uygulanan konferans sisteminin toplumsal ilişkilerde kolektif sorumlulukların olduğunu öngören Māori felsefesinden ileri geldiği düşünülmektedir. Öte yandan, konferans gibi bir alternatifin var olmasına rağmen, Māoriler'de giderek artan biçimde yaşları 10 ile 16 arasında değişen çocuklar ve gençlerin davaları Gençlik Mahkemeleri'nde- bu durum Gençlik Mahkemelerinde görülen dava sayısının %62'sini oluşturmaktadır- görülmektedir.

Bazı araştırmacılar konferans modellerinin devlet adaletinin felsefesini ya da yapılarını kökünden değiştirmedeğini belirtmektedirler. Bunun yerine, devlet otoritesi toplumsal kontrolün diğer biçimlerini uygulamaya devam etmektedir. Juan Tauri, aile grup konferanslarının büyük ölçüde Māori kültürü dışındaki pratiklerle yürütüldüğünü sadece bazı Māori kültürel pratiklerine yer verdiğini dile getirmektedir. ÇGİAY'ın, Jackson'ın adalette etnomerkezciliğe dair eleştirilerinden etkilendiğini ve süreç içerisinde Māori bileşenlerinin de kısmen, Māori örgütlerinin de yer almasından dolayı müdahil olduğunu savunmaktadır. Ancak, her ne kadar Māori adetleri, resmi yetkililerin pratiklerinde yer edinse de, aile grup konferansları pratikte gelenek-dışı olarak görülmektedir.

Anlamli biçimde analiz ve eleştirilen geliştirilmesi, akademi ve sosyal bilimlerde yer alan Māoriler için bir kaygı

unsuru olmakta, bir Māori olarak toplumsal durumları nasıl araştırdığımıza dair bir araştırma yürütülmesini gerektirmektedir. Birçoğumuz yerli toplulukların gelişimini desteklemektedir ve Linda Smith'in *Decolonizing Methodologies (Sömürgeleştikten Kurtulan Metodolojiler)* çalışması Māori ve diğer akademisyenleri, yerli deneyimlerin ve bilginin tanınırlık kazandığı teori ve metodların araştırılması konusunda etkilemiştir. Benzer biçimde, birçoğumuz Māori deneyimleriyle beraber haksızlıkların ve toplumsal zararın kavramsallaştırılması adına eleştirel bir yerli kriminolojinin geliştirilmesi umudunu taşımaktayız.

Tutuklama gibi cezai karşılıkları genişleten, suça müsamaha göstermemeye odaklanan devlet yaklaşımlarının ötesine geçmek, Māori toplumsal gerçekliğini göz önünde bulundurmaya başaramayan ya da karşılık veremeyen teorik araçların da ötesine geçmeyi gerektirecektir. Benzer biçimde, sosyal teorisyenlerin yerli insanlarla özgürlükçü araştırma ortaklıklarına katılımı ve bu ortaklıkları oluşturmaları da gerekmektedir. Yerli kriminoloji inşası için gösterilen çaba, suçun birbirleriyle bağlantılı farklı unsurlarına, toplumsal zararın kolektif deneyimlerine dikkat çekilmesini de kapsamalıdır. Toplumda ötekileştirme yaratma ve hapis-hanedeki tutuklu sayısının fazla temsilde devlet ve ceza adalet sisteminin rolü de incelenmelidir. Adalet sisteminde en çok etkilenenlerin deneyimlerini aktarmayı amaçlayan yerli bir kriminoloji, idari ceza kontrol odaklı olmanın ve devlet nazarında önemli addedilen meselelerin ötesinde konumlandırılmalıdır.

Yeni yaklaşımlar, yerli insanları kontrol etmede ve marjinalleştirmede kullanılan sömürgeleştirme, kurumsallaşmış ırkçılık ve sistemik şiddet biçimlerine daha önem vermektedir. Tracey McIntosh ve Khyle Quince gibi Māorili akademisyenler, hapisanelerdeki Māori kadınların deneyimleri ve nesillerarası tutukluluk ve mağduriyetle ilişkilendirilen sorunlara dikkat çekmektedir.

Yerli bir kriminoloji, Māori deneyimleriyle yakın temasta olmalı ve toplumsal olarak zarar verici ihlallere ve bunlarla ilişkili toplumsal yapı koşullarına dair analizleri de kapsamalıdır. Potansiyel olarak bu durum, Waitangi Anlaşması'ndaki hakların yeniden tanımlanması ya da onların reddine, devlet ya da diğer güçlü grupların Māori ve diğer topluluklar için zarar verici olan eylemleri konusunda ki araştırmalara da yer verebilir. Sömürgecilikten kurtuluşa yönelerek, Māoriler'in kültürel sisteminin rehber edinilmesi, Māoriler'in güçlenmesi ve adalet sisteminde topluluğun kontrolünün sağlanması amaçlanmaktadır. ■

Robert Webb'e ulaşmak için: <robert.webb@auckland.ac.nz>

> Boş Zaman Çalışmaları Onun Tutkusuydu

Ishwar Modi.

2 3 Mayıs Salı sabahı, Ahmedabad (Hindistan)'dayken, Profesör B.K. Nagla'nın telefonuyla, Profesör Ishwar Modi'nin 76 yaşında hayatını kaybettiği o üzücü haberi aldım. Bazı kişiler vardır ki ölümlerinin ardından bile aslında hiç ölmezler çünkü fikirleri, anıları ve sevgi dolu eylemleri sonsuza dek yaşar. Profesör Ishwar Modi de böyle bir kişilikti. Hem küresel sosyoloji hem de Hindistan sosyolojisi özelinde 2017 yılı aramızdan iki kişinin üzücü kaybıyla hatırlanacaktır: İlk önce Profesör D.N.Dhanagre aramızdan ayrıldı, şimdi de Ishwar Modi.

Profesör Modi akademik kariyerine, 1974 yılında Hindistan'ın Jaypur kentinde bulunan Rajasthan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde başlamıştır. Ben de kendisini iki yıl geriden takip ettim. En başından beri Profesör Ishwar Prasad Modi, sosyal bilimlerde hem fakültenin hem de öğrencilerin göz bebeklerinden biriydi. Doktora eğitimini, önemli bir akademisyen olan Profesör Yogendra Singh'in danışmanlığında, boş zaman çalışmaları alanında tamamladı. Akademik kariyeri boyunca birçok başarıya imza attı. Sosyolojiye, Hindistan Sosyoloji Topluluğu ve Rajasthan Sosyoloji Derneği'nde yaptığı başkanlıklarla hizmette bulundu. Küresel sosyolojiye ilgisi, 1986'da ISA Dünya Kongresi'nin Delhi'de yapıldığı zaman başladı. Çok sayıda sosyoloji öğrencisini Dünya Kongresi ve diğer uluslararası konferanslara katılmaları konusunda motive ederken fakültenin genç üyelerini de Uluslararası Sosyoloji Derneği'ne üye olmaları yönünde teşvik etti.

Profesör Modi, küresel sosyoloji hakkındaki bilgileri Hintçe konuşan öğrencilere aktarma amacına derin-

>>

den bağılıydı. Birçok dilde yayınlanan *Küresel Diyalog*'un Hintçe yayınlanması için aracı oldu. Kendisine göre, *Küresel Diyalog*'un Hintçe yayınlanması bir görev olmakla beraber aynı zamanda da akademik anlamda zorluklar barındırıyordu. Profesör Modi'nin bu macerasında kendisine eşlik etme olanağını yakalayarak, bu işe adanmışlığını gözlemlene imkanı buldum. Her daim ekibinin üyeleriyle beraber eşitlik ve demokrasi ilkeleri çerçevesinde hareket ediyordu. Disiplinli bir insan olmadığım için, *Küresel Diyalog*'un Hintçe yayınlanma tarihi birkaç kez gecikmeye uğradı. Ancak, kendisi her zaman çevirilerimi takdir etti. Aynı zamanda, yayın kurulunda yer alan Dr. Rashmi Jain, Dr. Jyoti Sidana, Dr. Prabha Sharma, Dr. Nidhi Bansal ve Uday Singh'in bağlılıklarını da takdirle karşılıyordu. Benzer bir biçimde, Hindistan Sosyoloji Derneği'nin himayesinde, düzenli olarak yayınlanan kaliteli bir Hintçe akademik derginin yayınlanması için de kararlılıkla çaba gösterdi.

Profesör Modi'nin tüm bu çabaları, çalışmalarını Hintçe yürüten sosyoloji öğrencilerine, akademik hayatta büyük yarar sağlamaktadır. Umuyorum ki, Profesör Modi'nin bu acı veren kaybına rağmen, gösteri devam edecek ve *Küresel Diyalog*'un Hintçe baskısı aynı akademik bağlılıkla yayınlanmaya devam edecektir.

Birçok ilgi alanına sahip Profesör Modi, çocuk refahı, genç aktivizmi, toplumsal cinsiyet adaleti, işçi sınıfı ve toplum dışına itilen insanlara dair meseleler gibi birçok alana katkıda bulunmuştur. Hindistan ve Hindistan dışına yaptığı kapsamlı gezilerde, sağlık, yoksulluk, ekoloji, demografi, toplumsal hareketler, oy verme davranışları ve insan hakları meselelerinin sosyolojik sesi olmuştur. Başta boş zaman, turizm ve kitlesel iletişimin uzmanlık alanlarını oluşturduğu Profesör Modi, sosyal teoriye de önemli katkılarda bulunmuştur. ISA bünyesinde bulunan RC13 (Boş Zaman Araştırma Komitesi) üyeleri tarafından, bağlılığı

her zaman hatırlanacaktır. Akademik çalışmalar yürütmek için neredeyse dünyanın her yerinde bulunmuştur. Kitap ve araştırma makaleleri yazan üretken biriydi. Öğretmenler hareketiyle birlikte diğer toplumsal meselelere olan katılımı onu bir aydın ve eleştirel sosyolog yapmaktaydı.

Profesör Modi, örnek olan sevecenliliğiyle de hatırlanacaktır. Kendisi ve ailesi her ziyaretçiye derin bir sevgi, ihtimam ve saygı göstermişlerdir. Gerçekten de ender bulunan insanlardır. Her bireye sanki ailesinin bir üyesiymiş gibi davranmak, onun için, boş zamanı belirleyen bir ilkeydi.

Profesör Modi'nin ölümü ailesi ve arkadaşları için büyük bir kayıp olmuştur. Sosyoloji dünyası onun fiziksel yokluğunu özleyecek, ama onun verdiği ilham her zaman bizim yanımızda olacaktır. Elveda Profesör Modi, sosyoloji camiası sizi çok özleyecektir, ama her daim anılarımızda yaşayacaksınız. ■

Rajiv Gupta, Hindistan Sosyal Bilimler Derneği Başkanı

> İlham ve Teşvik Kaynağı

Ishwar Modi memleketi Jaipur'da.

Hindistan sosyolojisinin yeni temsilcileriyle beraber boş zaman sosyolojisi alanında da çalışan yeni nesil sosyologlara destek ve rehberlik vermeyi sürdüren Profesör Ishwar Modi'yi, uzun süredir mücadele ettiği kanser sonucunda 2017 yılının Mayıs ayında kaybettik. Ölümü, Hindistan sosyolojisi, boş zaman sosyolojisi ve genel anlamda akademi için üzücü bir kayıp olmuştur.

Ishwar, ISA'nın 13 numaralı Araştırma Komitesi'ne (Boş Zaman Sosyolojisi) halihazırda boş zaman ve turizm sosyolojisi alanında dünyaca tanınan bir sosyolog iken katıldı. Değişen koşullar boyunca, 13 numaralı AK'ye başkanlık etmesi yönünde teşvik edildi. Bu görevi coşku ve saygıyla üstlenerek, hem genel olarak ISA'ya hem de 13 numaralı AK'ye birçok kişiye üye olmalarını sağlamak için ulaştı. Birkaç kez başkan olarak görev

>>

olarak, ilgi çekici araştırma projeleri yürütmeye ve birçok monografi ile derlemelerin editörlüğünü yapmaya devam etti- en son editörlüğünü üstlendiği derleme (*Boş Zaman, Sağlık ve Refah*), AK13'teki iki meslektaşının eş yazarlıkları ile bu yılın Nisan ayında yayınlandı. AK13'ün başkanı olarak, ISA'nın Yürütücü Komitesi'nde yer aldı ve orada meslektaşlarıyla uyum içinde çalıştı.

AK13 ve ISA'nın ötesinde, Ishwar birbirine paralellik gösteren iki gelişmeyle de yakından ilgiliydi. Şimdiki adı Dünya Boş Zaman olan, önde gelen profesyonel uluslararası boş zaman kurulu- Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Derneği'nin Yönetim Kurulu'na birçok kez seçildi. Bu organizasyon tarafından büyük bir saygı görüyordu ve kendisine yaşam boyu onur üyeliği verildi. İkinci gelişme ise, Hindistan Sosyoloji Topluluğu'na

aktif katılımıydı, öyle ki Hindistan Sosyolojisi'ni geliştirmeye ve sosyolojik araştırma ve sosyoloji öğretimine dünya çapında yaptığı katkılar nedeniyle bu topluluk tarafından 2015 yılında Yaşam Boyu Ödülü'ne layık görüldü.

Ölümü haberi AK13 üyelerine ulaştığında yaşanan üzüntü, herbir üyenin paylaştığı anı ve şükranlarla hafifledi. Herkesin, Ishwar ile ilk tanıştığı güne ve bu tanışmanın ya da irtibatın nasıl uzun süreli bir arkadaşlığın temelini oluşturduğu hakkında hikayeleri bulunmaktadır. AK13'ün en eski üyelerinden en yenilerine kadar, hepimiz aynı şeyleri hissettik. Ishwar bizim ilk başkanımız, akıl hocamız ve öğretmenimiz olmakla beraber kendisini, her birimizi içtenlikle karşılamaya adanmıştı. Karar oluşturma süreci ile ISA etkinliklerinin oturumlarında ve dönem ortası konferanslarımız-

daki kucaklayıcı atmosferi sağlayan Ishwar idi. Şahsen, Ishwar'ın AK13 ve ISA'daki varlığını değerli buldum ve her daim bizi teşvik etmesine ve kişiliğine minnettar kalacağım. Her ne kadar, daha öncesinde kendisiyle mail yoluyla tanışmış olsam da, ilk defa Macaristan'daki AK13 dönem ortası konferansında kendisiyle şahsen tanıştım. AK13 ve ISA'daki herkes gibi, onu tekrar göremeyeceğim için çok üzgünüm. Ama aynı zamanda, Ishwar Modi'yi tanıdığımız ve onun dünya-sının bir parçası olduğumuz için çok mutluyuz. ■

Karl Spracklen, Leeds Metropolitan Üniversitesi, BK ve ISA Boş Zaman Sosyolojisi Araştırma Komitesi (AK13) Başkan Yardımcısı ve Yönetici Sekreteri

> Türkçe Yayın Ekibiyle Tanışalım

Gül Çorbacıoğlu ve **Irmak Evren**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye

Bizler, *Küresel Diyalog* (KD) Türkçe yayın ekibi olarak çalışmaya Ocak 2015 tarihinde başladık. Ekibimiz, her ikisi de Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde doktora adayı olan Gül Çorbacıoğlu ve Irmak Evren'den oluşuyor. Arkadaşımız Ahmet Seyhan Totan ise bizlere tasarım konusunda yardım ediyor.

Dünyanın dört bir yanındaki en güncel sosyoloji tartışmalarının nabzını tutmak ve onları Türkçeye çevirmek bizlere mutluluk veriyor. Fakat bu bir yandan da zorlu bir çaba ve uzun bir süreci gerektiriyor. Bu bir çeviri projesinden daha fazlası: (İngilizce) *Global Dialogue*'u (Türkçe) *Küresel Diyalog*'a dönüştürürken, derginin bütünlük ve tutarlılığına dikkat etmemiz gerekiyor. Süreç, KD'nin son sayısındaki İngilizce metinleri aldığımız an başlıyor. İlk önce makaleleri ilgi alanlarımıza göre ve kendimize de faydalı olacak şekilde aramızda bölüşüyoruz; belirli bir konu ya da belli bir ülkede sosyoloji üzerine bir grup makale varsa, bölüşürken makalelerin birbiriyle ilişkisini göz önünde bulunduruyoruz. Sonra, teslim tarihine yetişebilmek için çok çalışıyoruz. Yalnızca iki kişilik bir takım olduğumuz için bu, hem azim hem sorumluluk gerektiren bir iş!

Üzerimize aldığımız makalelerin çevirisini bitirdiğimiz zaman, gerekli düzeltmeleri de yapmak üzere, değerli to-

kuş ediyoruz. Çevirmenden ziyade okuyucu gözüyle ikinci kez değerlendirmenin, dergiyi (sosyologlar ve sosyolojiyle ilgilenenlerden oluşan) okuyucularımızın bakış açısından görebilmeyi mümkün kıldığına inanıyoruz. Birebir çevirdiğimizde anlamını kaybedeceğinden korktuğumuz, Türkçe'ye çevirmesi mümkün olmadığını düşündüğümüz kavramlarla karşılaştığımızda, kavramın yakın zamanda çevrilip çevrilmediğini keşfetmek ve çevrilmediyse bunu nasıl başara-bileceğimizi görebilmek için konuyla ilgili Türkçe literatürü araştırıyor, gerekirse hocalarımıza danışıyoruz. Uygun gördüğümüz yerlerde Türkçe'nin zengin atasözleri ve deyimlerinden de yararlanıyoruz. Resim altyazıları da dahil her şeyi çevirdikten sonra tüm metinleri tasarım tekniklerinde uzman olan arkadaşımız Seyhan'a gönderiyoruz. Tasarım tamamlandığında her şeyi son bir kez kontrol ediyoruz. Ve sonunda, *Küresel Diyalog*'un yeni bir sayısını daha elimizde tutmaktan gurur duyuyoruz!

ISA'nın internet sayfasında yayınlanır yayınlanmaz, küresel sosyoloji arayışında olan, bilindik ile bilinmeyen arasında bağ kurmayı amaçlayan, üniversitelerdeki arkadaşlarımıza, meslektaşlarımıza ve ilgili gruplara haber veriyoruz. *Küresel Diyalog*'u Türkçe'ye çevirmek bizi yeni meseleler ve toplumlarla tanıştırdı. Her yeni sayıyla birlikte heyecan ve coşkimizi Türkiye'deki sosyoloji topluluğuyla paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz. ■

Irmak Evren, İktisat ve İşletme alanında lisans derecesini İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Londra Ekonomi ve Siyaset Bilimi Okulu'ndan aldı. Lisansüstü çalışmalarına İktisat alanında Paris 1 Üniversitesi - Panthéon Sorbonne'da ve Medya ve İletişim Çalışmaları alanında Galatasaray Üniversitesi'nde devam etti. Halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, Fransa'da İslamofobi ve Türk-Müslüman göçmenlerin ulusötesi dini örgütleri konusunda doktora tezini yazmaktadır. Aynı zamanda Okan Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Gül Çorbacıoğlu, Uluslararası İlişkiler alanında lisans derecesini Bilkent Üniversitesi'nden, Sosyoloji alanında yüksek lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden almıştır. Halen aynı bölümde doktora çalışmalarına devam etmektedir. Doktora tezi Türkiye'de hekimliğin mesleki bağımsızlığının ve otoritesinin dönüşümü üzerinedir. Bu çalışmanın bir bölümünü misafir araştırmacı olarak İngiltere'de York Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde sürdürmüştür. Halen aynı zamanda Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. İlgi alanları tıp sosyolojisi, profesyonel meslekler sosyolojisi, çalışma ve örgüt sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet çalışmalarıdır.

Gül Çorbacıoğlu'na ulaşmak için: <gulcorbacioglu@gmail.com>
Irmak Evren'e ulaşmak için: <irmakevren@gmail.com>